Türkiye'de ilk de

ANT

Haftalık Dergi • 14 Kasım 1967 • Sayı: 46 • 125 Kuruş

LENİN'İN

Türkiye üzerine yazıları

HAFTANIN NOTLARI

6 *kasım*

Vurgun devri

● Özel kişileri zengin etme politikasını sadakatle sürdüren AP iktidarı, bu defa da Demirel'in eski meslekdaşlarının servetlerine servetler katacak yeni bir program hazırladı. Yüksek Plânlama Kurulu'nda görüşülmekte olan 1968 programında «Makineli inşaata yatırım yapan kamu kuruluşlarının sahip oldukları araçların müteahhitlere devredilmesi ve ayrıca müteahhitlere verilecek avansların yüzde 10'dan yüzde 20'ye kadar çıkartılması» öngörülmektedir. Böylece devletin yapabileceği bir çok makineli inşaat işini özel kişiler, hem de devletin imkânlarını kullanarak yapacaklar, milletin sırtından büyük servetler kazanacaklardır.

Cehalet artıyor

● Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi açılış töreninde ilk dersi veren Prof. Besim Üstünel, Türkiye'de okuma yazma bilmeyenlerin oranının halen yüzde 52 olduğunu 19..'de okuma yazma bilmeyen nüfusun 11 milyon 500 bine ulaştığını, bu miktarın 1977'de 18 milyona çıkması tehlikesi bulunduğunu açıklayarak «Harf devriminin yapılmasından yarım asır sonra Atatürk Türkiyesi'nde hâlâ 18 milyon insanın karacahil olarak bırakılması yüzkızartıcı olacaktır» dedi. Vurguncuların iktidarları başta olduğu sürece Türkiye bu yüzkızartıcı durumdan kurtulamayacaktır.

Ant'ın ilânlarını yırttılar

Yeni öğrenim yılının başlaması dolayısıyla sosyalist gençler ve işçiler, Ant Dergisi'ni Üniversiteye yeni giren gençlere tanıtmak üzere dergimizin el ilânlarını üniversitelerde ve yüksek okullarda dağıtmışlar, bu arada üniversite çevresindeki duvarlara ve direklere de yapıştırmışlardır. Ant'ın ilân kampanyası nedense bazı çevrelerde tepki yaratmış, emniyet ve belediye memurları seferber edilerek duvarlara ve direklere yapıştırılan ilânlar derhal sökülmüştür. Bu arada, ilânlarımızı yapıştıran bazı gençler zorla Beyazıt polis merkezine götürülmüş, sosyalist bir derginin ilânlarını dağıtmak ve asmak suretiyle suç işledikleri ileri sürülerek tartaklanmışlardır. Emniyet Müdürlüğü'ne ve Belediye'ye soruyoruz: Dağıtılan ve yapıştırılan ilânlar sosyalist bir dergiye değil de, kapitalistlerin bir yayın organına ait olsaydı aynı hassasiyet gösterilecek ve gençler karakollara sürüklenecek miydi?

7 *kasım*

Yargıtay bozdu

● Macar köylü hareketleri tarihini anlatan ve dilimize «Dün köleydik, bugün halkız» adıyla çevrilerek yayınlanan kitabın sorumlusu Süleyman Ege hakkında «Komünizmi övdüğü» gerekçesiyle Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen dokuz aylık mahkûmiyet kararı, Yargıtay'ca bozuldu. Yargıtay Birinci Ceza Dairesi, İstanbul Üniversitesi'nden Ord. Prof. Dr. Recai Okandan, Ord. Prof. Sulhi Dönmezer ve asistan Kayhan İçel'den kurulu bilirkişinin kitapta suç olduğuna dair verdiği raporu yeterli bulmadı ve kitabın Macar tarihini bilen bir tarih profesörü ile iktisadî doktrinler konusunda bilgi sahibi kişilerden kurulacak yeni bir bilirkişiye inceletilmesi gerektiğine karar vererek dosyayı mahkemeye iade etti. Ege'nin duruşmasına önümüzdeki günlerde yeniden başlanacaktır.

Grev oyunu

● Yabancı ilâç firmalarının, mamüllerin fiyatlarını yüksek tutmak için işçilerini greve teşvik etmekte oldukları, Meclis Araştırma Komisyonu tarafından tesbit edildi. Bilindiği gibi bir süre önce ilâç Millet Meclisi'nce bir araştırma komisyonu kurulmasından paniğe kapılan yabancı ilâç firmaları hammadde ithal fiyatlarında geniş çapta indirim yapmış, tonunu 250 dolara getirttikleri ilâçların tonunu 50 dolara kadar düşürmüşlerdi. Komisyon sözcüsü Gümüşhane Milletvekili Sabahattin Savacı'nın açıklamasına göre, ilâç şirketleri, masrafları yüksek gösterip ilâç fiyatlarını indirmemek için işçilerini greve teşvik etmek üzere harekete geçmişlerdir.

Dış borçlar

● AP'nin ekonomi politikasının nasıl bir iflasa sürüklediği, bir yabancı müşavirin raporu ile de tesbit edildi. Türkiye'ye Yardım Konsorsiyum Müşaviri Prof. Berrill'in ikinci beş yıllık kalkınma plânı konusunda Türk hükümeti'ne verdiği raporda «Türkiye'nin beş yılda plânlama tekniği bakımından geriledigi» bildirilerek ikinci beş yıllık plânda ithalât ve dış borçlarla ilgili hesaplarda yanlışlıklar yapıldığı belirtilmekte ve 1975 yılında Türkiye'nin dış yardım almayacak duruma geleceğine dair olan yargı yanlıştır. Türkiye 1957 yılından sonra da dış yardım alacaktır» denilmektedir.

Halk şikâyetçi

● AROB Araştırma Bürosu tarafından İstanbul'u gerçek anlamda temsil edecek 600 İstanbul'lu arasında örnekleme metoduna göre düzenlenen bir kamu oyu yoklamasında 551 kişi hayatın pahalı olduğunu, 43 kişi ise hayatı pahalı bulmadığını bildirmiştir. Pahalılıktan yakınanların çoğunluğu işçiler ve serbest meslek sahipleridir. Pahalılık olmadığını söyleyenler ise özel teşebbüs sahipleridir.

8 *kasım*

Sovyet silâhı

● Sovyet ihtilâlinin 50. yıldönümü töreninde dünyanın en modern silâhları halka gösterildi. Gösterilen füzeler arasında özellikle nükleer başlık taşıyan ve yörüngeye yerleştirilebilecek uzun menzilli stratejik bir füze büyük ilgi topladı. Rusya'ya kesin üstünlük sağlayan bu füze sistemine «Parçalı Yörüngede Bombardıman Sistemi - FOBS» adı verilmektedir. FOBS ile atılacak bir füze yeryüzünden 100 mil yükseklikteki bir yörüngeye yerleştirilecektir. Belli bir noktada kendi kendine ateşlenen bir roket füzeyi yavaşlatacak ve yörüngeden düşmesine sebep olacaktır. Yörüngeden düşen füze kıtalararası balistik sisteme göre tesbit edilen bir yol çizerek yeniden atmosfere girecek ve tayin edilen hedefi vuracaktır. Sovyetlerin yeni silâhı, Amerika'da büyük panik yaratmıştır.

Yargılanıyorlar

● 14 ay önce gazeteci İlhami Soysalı yazdığı yazılardan dolayı feci şekilde dövdükleri iddia edilen Genelkurmay İstihbarat Dairesinden Albay Raci Tekin ve Assubay Yüksel Ahçıoğlu ile Assubay Sadık Görmez Ankara üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmağa başladı. İlk duruşmada sanıklar iddiayı reddettiler.

9 *kasım*

Sonora — 64

● TİP Adana Milletvekili Ali Karcı, bir önerge vererek, Adıyaman'ın Besni İlçesi'ne tahsis edilen bin ton tohumluk buğdaydan 38,5 tonunun, aralarında AP ve YTP'li milletvekili ve senatörlerin bulunduğu 5 aileye verildiğini açıkladı. AP Adıyaman Senatörü Halil Ağar ailesi ve yakınlarına 116 ton, YTP Adıyaman Milletvekili Süleyman Arif Emre'nin amcazadesi Ercan Emre ailesi ve yakınlarına 39,5 ton, Süleyman Şükrüoğlu ailesi ve yakınlarına 43 ton, Belediye Başkanı Hilmi Özbay ailesine 110 ton ve AP Adıyaman Milletvekili Arif Atalay ile aynı soyadını taşıyanlara da 30 ton tohumluk buğday dağıtıldığını bildiren Karcı, «Dağıtımda hangi ölçü esas tutulmuştur? 80 köyü bulunan Besni'de müstahsile sadece 661 ton» dağıtıldığı doğru mudur? diye sormaktadır.

Fiyasko

● Türkiye Meteoroloji Cemiyeti'nin organı «Hidro Meteoroloji Dergisi» nin son sayısında açıklandığına göre, 16 Ekim'de Ankara Ziraat Fakültesi'nde yapılan toplantıda, özel olarak çağrılan Prof. Baade, «Meksika tohumluk buğdayında yüzde 25 başarı sağlansa iyidir» diyerek, Sonora—64'ün fiyasko verebileceğini bildirmiştir.

10 kasım

Ata'yı andık

● Cumhuriyetin kurucusu Atatürk, 29. ölüm yıldönümünde bütün yurtta törenlerle anıldı. Bu yıl yapılan törenler, geçen yıllara göre, Mustafa Kemal İhtilâli'nin gerçek anlamının ortaya konması bakımından bir yenilik taşıyor. Bütün devrimci gençlik liderleri, Mustafa Kemal İhtilâli'nin bu yönü üzerinde durdular. Fikir Kulüpleri Federasyonu, İstanbul'da Fethi Naci, İdris Küçükömer ve Mehmet Barlas'ın da konuştuğu bir seri konferans düzenliyerek, Atatürk hareketinin Türkiye ve bütün dünyadaki anti - emperyalist mücadeleler yönünden taşıdığı önemi belirttiler. Ayrıca, TİP Lideri Aybar, yayınladığı bildiride, Türk sosyalistlerinin Atatürk hakkındaki görüşünü açıkladı. (Aybar'ın mesajı beşinci sayfamızdadır.)

Proleter Şoför

● Kadıköy'de arabasının üzerine «Proleter» kelimesini yazdığı için «Proleter Şoför» olarak tanınan Yalkın Özerden'e son günlerde trafik polislerinin baskısı arttı. Husu si otoların parkettiği bir yerde durarak yolcu aldığı için Başkomiserliğe götürülen Yalkın Özerden'e polis memurları, «Orospu çocuğu! Nereden geldin başımıza belâ? Çetin Altan'lara mı güveniyorsun? Bu müslüman memleketinde size göz açtırmıyacağız» diye hakaret ettiler ve kendisini yumrukla, tekmeyle dövdüler. Yalkın Özerden, adli tabipten rapor alarak tecavüzü savcılığa aksettirdi.

11 kasım

Sunay Döndü

● Cumhurbaşkanı Sunay ve *Bayan Sunay'ın turistik İngiltere* gezisinden eli boş döndüğünü söylemek mümkün değildir. «Anayasa sosyalizme kapalıdır» beyanını tekrarlıyarak «kapalılık» tan hoşlandığını açığa vuran Sunay'ın İngiltere'den getirdiği bavullar da büyük bir kapalılık içinde uçaktan çıkartılarak askeri GMC'lerle Çankaya Köşkü'ne taşınmıştır. Demirel'in «resmi gezi dönüşlerinde heyet üyelerinin getirecekleri eşyadan da normal gümrük resmi alınması» yolundaki emrine uyan gümrük memurları ile gazeteciler, Esenboğa Havaalanında bavulların muhtevasını tesbit etmek için hazırlık yapmışlarsa da, askeri görevliler, hiçbirini uçağa yanaştırmamış ve bavulların selâmetle köşke ulaşmasını sağlamışlardır. İngiltere gezisinin Sunay'ı çok yorduğu dı anlaşılmaktadır. Zira, 10 Kasım günü Anıt Kabir'de Sunay, intibalarını özel deftere ancak evvelden hazırlanmış bir kâğıda bakarak yazabilmiştir.

Mason subaylar

● *Yeni İstanbul Gazetesi'nin* açıkladığı masonlar listesinde, bazı subayların da isimlerinin yeralması üzerine Deniz Kuvvetleri Komutanı Uran, Genelkurmay Başkanlığı'na ve Milli Savunma Bakanlığı'na birer yazı yazarak bu askerî şahıslar hakkında ne işlem yapılacağını sormuştur. Egemen sınıfların gizli bir kuruluşu olan Mason locaları üyelerinin açıklanması birçok çevrelerde büyük panik yaratmış bulunmaktadır.

12 kasım

TİP'in teklifi

● Türkiye İşçi Partisi, özel yüksek okulların Anayasa ve plâna aykırı olduğunu ve bu okulların devletleştirilmesi için bir kanun teklifi hazırladığını açıkladı. TİP'in açıklamasında «Özel yüksek okullar bir imtiyazdır ve Anayasanın 12. maddesiyle çelişmektedir. Ayrıca, özel yüksek okullar, Anayasanın vatandaşlar için tanıdığı fırsat ve imkân eşitliği ilkesine de aykırı düşmektedir. Türkiye'de öğretim üyesi kadrosu mevcut devlet üniversitelerine yetmemektedir. Bu yüzden Atatürk Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde birçok dersler öğretmensizlikten yapılamamaktadır. Bu itibarla özel yüksek okulların devletleştirilmesi gerekir» denilmektedir.

TİP Kongreleri...

● Şişli İlçesi olağan kongresinin Genel Merkez tarafından iptal edilmesi üzerine Cumartesi günü düzenlenen olağanüstü ilçe kongresi, olaylar çıktığı için yapılamamıştır. İptal edilen kongrenin üyeleri, olağanüstü kongreyi gayrimeşru saydıkları için toplantıya *engel olmuşlardır*. Olağan kongrenin iptal edilmesine sebep, bir süre önce Genel Merkez tarafından Haysiyet Divanına verilen bazı üyelerin, kongreye üye olarak kabul edilmelerini, Genel Merkezin tüzüğe aykırı görmüş olmasıydı. Kongrenin iptalinden sonra Şişli İlçesi yöneticileri de dahil olmak üzere, yeniden 76 kişi Haysiyet Divanına verilmiş bulunuyordu. TİP'in İstanbul İl Kongresi ile ilgili haberleri ise gelecek sayımızda vereceğiz.

Sokakta Vietnam Sergisi

Vietnam Savaşı ile ilgili kırk fotoğraf ilk defa geçen hafta TİP Bakırköy İlçesi tarafından maydanda ve sokakta sergilendi. Bakırköy Atatürk Heykeli önünde ilçe çevresinde, Osmaniye ve diğer mahallelerde açılan sergi, halkın ve öğrencilerin büyük ilgisiyle karşılandı. Resimde fotoğrafları dikkatle inceleyen işçiler ve öğrenciler görülüyor.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Yeni Amerikan Işgali

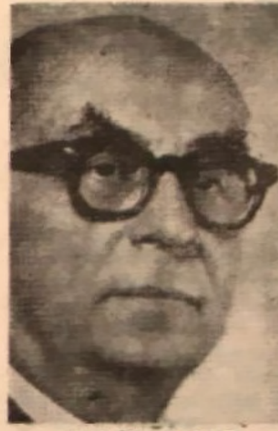
Fransa bu ay yeni yayınlanan bir kitabın yarattığı çalkantılar içerisindedir. Kısa zamanda listelerde ikinci sıraya yükselen kitabın adı «Le Defi Americain — Amerika'nın Meydan Okuyuşu» **dur ve L'Express Dergisi editörlerinden tanınmış gazeteci Jean - Jacques Servan - Schreiber tarafından kaleme alınmıştır. De Gaulle'ün Amerikan askerlerini Fransız topraklarından kovduğu, uluslararası politikada Amerikan hegemonyasından kurtulup üçüncü dünyanın liderliğine oynadığı bir sırada yayınlanan kitabında Schreiber, Fransa'nın ve Avrupanın ekonomik alanda tamamen Amerikan kontrolü altına girdiğini açıklayarak şöyle demektedir:** «Amerika Avrupa'ya kendi sahasında savaş ilân etmiştir. Ateşsiz, bombasız, füzesiz yürütülen bu savaş belki kimseyi öldürmeyecektir ama, Avrupa milletleri yavaş yavaş kültürlerinin ve ekonomik bağımsızlıklarının ellerinden koparılıp alınmasına seyirci kalacaklar, zamanla Amerika'nın kontrolü altındaki bir ekonomide peyk devletler olmaktan kurtulamayacaklardır.» **Çünkü, yine yazarın belirttiğine göre, kuruluşundan bu yana geçen dokuz yıl içinde Avrupa Ortak Pazarı esas gayesinden uzaklaşmış ve tamamen Amerikanlaşmıştır. Bu düzen devam ettiği takdirde, 10-15 sene sonra ABD ve Rusya'nın yanısıra «Avrupa'daki Amerikan Sermayesi» de üçüncü büyük kuvvet olarak ortaya çıkacaktır.**

Sadece Fransa'da değil, bütün Avrupa'da **bir bomba tesiri yapan bu yargı, bir kehanet değil, Schreiber'in sağlam gözlemlerine dayanan bir durum tesbitinin ifadesidir. Gerçekten de, halen Fransa'daki ve diğer Ortak Pazar üyesi devletlerdeki şirketlerin çoğu Amerikan firmaları tarafından satın alınmıştır. Fransa'daki petrol dağıtımının yüzde 40'ı, tarım ürünleri üretiminin yüzde 65'i, sentetik kauçuk üretiminin yüzde 40'ı Amerikan şirketleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Amerikan firmaları, aynı zamanda, Avrupa'nın transistor sanayiinin yüzde 50'sini, elektronik beyin imalâtının yüzde 80'ini kontrol altında bulundurmaktadırlar. En önemli nokta ise, bu faaliyetleri finanse eden Amerikan sermayesinin yüzde 90'ının yine Avrupa'lıların sırtından elde edilmiş olmasıdır. Schreiber bu gerçekleri açıkladıktan sonra, Avrupa'yı Amerikan sermayesinin istilâsından korumak için İngiltere'nin Ortak Pazar'a bir an önce dahil edilmesini, daha sonra da bütün Avrupa ülkelerinin federal bir yönetim altında birleşmesini şart koşmaktadır. Ancak, bu tavsiyelerin de Avrupa'yı Amerikan hegemonyasından kurtarabileceği şüphelidir. Zira, ANT'ın dış politika sayfasında açıklandığı gibi, «Batmayan Güneş İmparatorluğu'nun gerçek sahibi de bugün Amerika'dır. Çünkü, İngiliz ekonomisini de Amerikan sermayesi kontrol etmektedir.»**

Görünüş *odur* ki, üst yapıdaki bütün bağımsızlık mücadelelerine rağmen kapitalizmin kanunları hükmünü merhametsizce icra etmekte, batı dünyasında kuvvetli sermayeler küçük sermayeleri yutmaktadır. Amerikan sermayesine karşı kurulan bir Ortak Pazar dahi neticede Wall Street'in organı durumuna düşmüştür. Avrupa kapitalizminin bu perişan durumu, solda görünüp de Türkiye'ye hâlâ kapitalist batı bloku içinde yer tesbit edenlere, NATO'yu, Ortak Pazar'ı savunanlara en susturucu cevaptır. NATO andlaşması'nda ne değişiklik yapılırsa yapılsın, Ortak Pazar'da Türkiye'ye ne kolaylık tanınırsa tanınsın, dev İngiliz ve Fransız sermayelerinin direnemediği Amerikan kapitalizmine karşı az gelişmiş Türk ekonomisinin karşı koyabileceğini düşünmek, en azından saflıktır. Onun içindir ki, Türk sosyalistleri, batı emperyalizminin ve kapitalizminin bütün müesseselerine karşı çıkmakta, NATO'ya, CENTO'ya, olduğu gibi, Ortak Pazar'a da kesinlikle «hayır» demektedirler.

CENAZELER MESELESİ ALEVLENİYOR

• 24 Kasım'da toplanacak olan Anıtlar Yüksek Kurulu üyelerine, Eyüp'teki oto-parkın cenazelere tahsisî için eski Demokratlar aracı gönderiyorlar...

CELÂL BAYAR
(Pusuda...)

ZORLU VE MENDERES BİR AMERİKA GEZİSİNDE
(Cenazeleri üzerinde kimler oynuyor?)

Cenaze.er meselesinden dolayı bugünlerde başı dertte olanlardan biri Başbakan Demirel ise, bir diğeri de muhakkak ki Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanı Tahsin Öz'dür.

Gün geçmemektedir ki, Tahsin Öz'ün Cağaloğlu, Molla Fenari sokak, 36 numaradaki evinin kapısı bir kaç defa çalınmasın, telefonu arka arkaya aranmasın...

Kapısı çalınan yada telefonla aranan sadece Öz de değildir. Anıtlar Yüksek Kurulu 2. Başkanı Orhan Alsaç, Teknik Üniversite'den Kemali Söylemezoğlu, Akademi'den Feridun Akozan ve Sedat Hakkı Eldem, İstanbul Üniversitesinden Semavi Eyice Tayyip Gökbilgin, Atatürk Üniversitesi'nden İsmail Tunalı, Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nden Abdullah Kuran, İçişleri Bakanlığı'ndan Mithat Yenen, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Mahmut Akok, Ankara Üniversitesi'nden Ekrem Akurgal, Müzeler Genel Müdürü Hikmet Gürçay, Vakıflar Genel Müdürü Feramuz Berkol da sık sık arananlar arasındadır.

Çünkü bu 16 kişi, Anıtlar Yüksek Kurulu'nu meydana getirmektedir ve kurul bu ayın 24'ünde Menderes, Zorlu ve Polatkan'ın cenazelerinin Eyüp Camii yanına gömülüp gömülmemesini görüşecektir.

Bilindiği gibi, İstanbul Belediye Meclisi cenazelerin Eyüp Camii bitişiğindeki bir oto-parka gömülmesine karar vermiş, ancak bunun bazı çevrelerde şiddetli tepki yaratacağından endişe duyan AP iktidarı, «Anıtlar Yüksek Kurulu'nun onayı olmadığı» gerekçesiyle cenaze sahiplerine Eyüp sırtlarında bir bekçi kulübesini mezar yeri olarak tahsis etmişti.

İşte ne olmuşsa bundan sonra olmuştur. «Cenazeler» meselesini başından itibaren koz olarak kullanan Bayar ve çevresindeki eski Demokratlar derhal harekete geçerek cenaze sahiplerini kışkırtmışlar ve başını yemeye karar verdikleri eski Su İşleri Müdürünü yeni bir açmaza düşürmüşlerdir. Menderes, Polatkan ve Zorlu aileleri kendilerinden otoparkın esirgenmesini «eski Demokratların oylarına ihanet!» olarak kabul etmişler ve cenazeleri nakletmekten vaz geçtiklerini açıklamışlardır.

Bir yandan kendisini iktidara getiren oyları kaybetmek endişesi, öte yandan da bazı çevrelerin şiddetli tepki göstermesi ihtimali arasında bocalayan Demirel, durumu kurtarmak için meseleyi Anıtlar Yüksek Kurulu'na götürmekten başka çare bulamamış ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu konudaki yazısı geçen hafta kurul başkanlığına iletilmiştir.

Demirel
(Tehlikeli miras!)

Anıtlar Yüksek Kurulu, 24 Kasım'da Ankara'da toplanarak bakanlığın müracaatını görüşecek ve cenazelerin otoparka gömülmesinin mümkün olup olmadığına karar verecektir.

Kurul bu konuda tam yetkilidir ve vereceği karar kesindir.. Kurulun 16 üyesinin herhangi bir şekilde değiştirilmesi de mümkün değildir. Çünkü, Bakanlar Kurulu kararıyla tayin edilen üyelerin bu sıfatları ancak ölüm, istifa yada devamsızlık halinde düşmektedir.

Bu gerçeği cenaze sahipleri de bildiği için, kurul başkanı ve üyelerinin eşikleri hergün çeşitli aracılar tarafından aşındırılmakta hattâ gözyaşları dökülerek acıma duyguları tahrik edilmektedir.

Atatürk'ün 29. ölüm yıldönümünde dahi eski Demokratları, AP'lileri ve gösterişli bir cenaze töreninden kendiler için büyük çıkarlar sağlamak hesabındaki gerici çevreleri meşgul eden tek konu cenazelerin nakli meselesi olmuştur. Bir ümmetçi gazete, 10 Kasım tarihli sayısındaki başyazısında «Ölüm üzerine» mütalâalar yürüterek Atatürk'ün cehennemlik, Menderes ve arkadaşlarının cennetlik olduğunu ima etmiştir!

Demirel ekibinin artık iyice yıprandığını, iktidar için bir alternatif bulması gerektiğini sezen Amerika'nın CIA'cıları da şüphesiz bu arada boş durmamakta, iktidar hırsıyla «pusuda bekleyen» Bayar'ın tutumunu ve cenazeler meselesinin yarattığı gelişmeleri dikkatle izlemektedirler. CIA'cılar, dirisini yeteri kadar âlet ettikleri Menderes, Zorlu ve Polatkan'ın şimdi de cesetleri üzerinde oynamaktadırlar.

Bu kargaşalık içinde Anıtlar Yüksek Kurulu'nun vereceği karar ne olacaktır?

Bir söylentiye göre, 1957'de Belediye otoparkın önüne bir duvar çekmek istemiş, ancak Anıtlar Yüksek Kurulu o zaman bu isteğe «Hayır!» demiştir. Aynı kurul bu defa başka türlü karar verebilecek, yani cenazelerin oto-parka gömülmesine «Evet» diyebilecek midir?

Görünüşe göre, böyle bir karar olsa da olmasa da, Anıtlar Yüksek Kurulu, önümüzdeki toplantısında, bir takım formaliteler öne sürerek kararını sonraki toplantılara erteleyecek, zaman kazanmağa çalışacaktır. Ama, kurul her ay toplanmak zorunda olduğuna göre er geç bir karar verilecek ve bu karar, ister menfi ister müsbet olsun, Demirel'in başına herhalde büyük işler açacaktır!.

10 KASIM VE ACI GERÇEKLER...

Atatürk öleli 29 yıl oluyor. O'nu derin saygı ve yürekten sevgi ile anıyoruz.

Atatürk, her şeyden önce, Halâskâr Gazi Mustafa Kemal Paşa'dır.

Emperyalizme karşı tarihin ilk milli kurtuluş savaşının önderidir. Bütün mazlûm esir milletlere hürriyet yolunu göstermiş olan büyük kurtarıcıdır. Sevgimizin, saygımızın asıl nedeni budur. Ününün sınırlarımızı aşmasının nedeni de bundandır.

Hayatı boyunca «Ya istiklâl, ya ölüm» parolasına sadık kaldı. Bütün Atatürk devrimlerinin temelinde kayıtsız şartsız istiklâl ilkesi yatar.

15 yıl bağımsız yaşadık. Hiçbir devletin nüfuzu altına girmedik. Güvenliğimizi kendi gücümüzle sağladık. Türkiye, 15 yıl dostun, düşmanın saydığı, itibarlı bir varlık oldu. Sözüne kulak verilen bir varlık... 15 yıl esir milletlerin umut gözü ile baktığı bir ülke...

Ve de 15 yıl hepimiz umutla yaşadık. Emperyalizmin kaba boyunduruğundan kurtulmuş olmanın sevinci ile yerli kapitalizmin emperyalizmi yeniden dâvet edeceğini düşünmeden ve politik bağımsızlığımızı ekonomik ve sosyal bağımsızlık temellerine oturtmadan yediden yetmişe, hepimiz umutla yaşadık.

Atatürk hayatta iken herşey yolunda gibi göründü. Fakat O'nun ağırlığı ortadan kalkınca sihir bozuldu. Yavaş yavaş emperyalizmin yeniden boyunduruğuna girdik.

29 yılda Türkiye, Amerikan askeri üslerinin kapladığı; Bakanlıklarında «Amerikan danışmanları»nın çalıştığı; en ücra köylerinde Amerikan ajanı «barış gönüllüleri»nin dolaştığı; dış borca boğulmuş; ekonomisi, maliyesi «Düyûnu Umumiye»yi andıran kurumların denetiminde; 30 binden çok Amerikan askerinin ve personelinin, kapitülâsyonlar zamanındakilere benzer imtiyazlardan yararlandığı bir ülke haline gelmiştir.

Atatürk'ü saygı ve sevgi ile anmanın O'na en yaraşan şekli, bu acı gerçekleri ortaya koymak, Amerika'ya karşı yürütülen ikinci milli kurtuluş mücadelemize milletçe hız vermektir.

Aziz Atatürk,

Cumhuriyeti gençliğe emanet etmekte ne kadar isabet etmişsin. İzmir'in Kordonboyu'nda ve Dolmabahçe'de körpecik göğüslerini düşmana siper edenler, senin genç evlâtlarındır. Onlar, Sana ihanet etmediler. Biz, Sana ihanet etmedik...

Mehmet Ali AYBAR

Eğitim

• Demirel öğretmenlere karşı «uyutma politikası» gütmeğe başladı

Öğretmenlerin «direnme» hareketinin genişlemesi karşısında iktidar, «hiçe sayma» politikasından vaz geçerek «uyutma» politikasına başvurmuştur.

TÖS ve TÖDMF'nin parti liderlerinden istediği randevuya başlangıçta sadece TİP, CHP ve BP liderleri «Evet» demiş, Demirel adına konuşan Talât Asal ise telefonda öğretmen kuruluşları yöneticilerine şu cevabı vermişti:

«— Bu iş bir hükümet politikasıdır. Hükümet politikasını

yürüten de Milli Eğitim Bakanıdır. Onun için bizi grup olarak ilgilendirmez... Muhatabınız Başbakan Demirel değil, Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem'dir.»

Bu yüzden sadece Aybar ve İnönü ile görüşen öğretmen kuruluşları yöneticileri geçen hafta ortasında Başbakanlığın **«Başbakan sizinle görüşmek için saat 12'de Başbakanlığa teşrif etmenizi rica ediyorlar»** yollu çağrısı karşısında haklı olarak şaşırmışlardır.

Bir buçuk saatlik görüşmelerinde öğretmenler Demirel'e sorunlarını anlatmışlardır.

Demirel öğretmenlerin anlattığı haksızlık örneklerini de dinledikten sonra **«Üzerinde duracak ve haksız işlemleri düzelteceğim. Bana ayrıntılı bilgi veriniz, teker teker olayları bildiriniz»** demiştir.

Demirel, Aybar ve İnönü ile yapılan görüşmelerden sonra muhalefet partilerinin eline yeni bir koz kazandırmaktan endişe duyarak öğretmenleri uyutmak yolunu seçmiştir. Öğretmenlerin Anadolu'da yer yer yaptıkları protesto toplantıları da Demirel'i telaşa düşürmüştür.

Nitekim, TÖS ve TÖDMF'nin Malatya ve Komşu İller olağanüstü Bölge Toplantısı, öğretmenleri toplumcu yönde bilinçlendirmekte önemli adım olmuştur. Malatya AP Milletvekili Hamido'nun toplantı günü sokaklarda jeep'le kol gezerek terör havası yaratma gayretlerine rağmen öğretmenler Fakir Baykurt'un, Bahri Savcı'nın, Türkkaya Ataöv'ün konuşmalarını ilgiyle dinlemişlerdir.

Daha sonra bakana çekilen telgrafla da öğretmenler:

«Bu sorunların çözümünü son tahlilde bütün toplum sorunlarının kökten çözümüyle temelden ilgisinin bilincinde olduğumuzu belirtiriz» demişler ve kaba kuvvete karşı direneceklerini bildirmişlerdir.

Öğretmenler bu bilinçte olduğuna göre, **«Köklü çözümlere karşı»** bir iktidar liderinin uyutucu beyanlarıyla kendi sorunlarına çözüm yolu bulunamayacağını muhakkak ki bilmektedirler. **Onun için Demirel'in «uyutma» politikası** öğretmenlerin temeldeki mücadelesini durduramayacaktır.

İŞTE ASIL SORUMLULAR

Geçen hafta İstanbul'un göbeğinde bir benzin istasyonu ateş almış ve beş kişi feci şekilde yanarak ölmüştür. Kazanın sorumluları hâlâ tesbit edilememiştir ve belki bu olayın da dosyası bir süre sonra adliyenin mahzenlerinde çürümeğe terkedilecektir.

Oysa, olayın sorumluları, insanların en yoğun bulunduğu bir yerde, birçok ailenin oturduğu bir apartımanın altında ruhsatsız benzin deposu açan Hicri Yücel ve Selâhattin Yücel kardeşlerle onlara benzin veren Shell Şirketi idarecileridir.

Hicri Yücel, sıradan bir memur iken DP devrinde ticaret hayatında sivrilmiş özel sektör erbabından biridir ve Şefiizade'nin Kazancıyokuşu'nda bir süre önce inşa ettiği blok apartımanın alt katında kardeşi garajcı Selâhattin Yücel ile birlikte bir oto garajı açmıştır. Aynı zamanda bir benzin deposu kurmak için de belediyeye müracaat eden Yücel kardeşlere, belediye talimatnamesine aykırı olduğu için ruhsat verilmemiştir. Ancak, ellerinde ruhsat olmadığı halde, Shell Petrol Şirketi kodamanlarından Satış Müdürü Âdil Fansa, Melih Açba ve Ali Sander ile menfaat yakınlıkları bulunan Yücel kardeşler, satış istasyonu için gerekli benzin tankını, pompaları, liftleri ve onbinlerce liralık benzini Shell Şirketi'nden kolaylıkla almışlardır. Mahalle sâkinleri, ruhsatsız benzin istasyonu çalıştırılmasından korkarak belediyeye şikâyette bulunmuşlarsa da, belediye memurları sadece pompaları mühürlemişler, benzin tankını serbest bırakmışlardır. Kaza, garajın Osmanlı Bankası tarafından satın alınmasından sonra, bu tanktaki benzin nakledilirken olmuştur.

Savcılık, beş canın hesabını bunlardan sormalıdır.

Jurnalcilik üstüne

Yaşar Kemal

Türkiye'de oturan burjuvalar demokrasiye düşmandırlar. Bunu her davranışlarıyla belli ederler. Türkiye'de oturan burjuvalar demokrasiden ışık görmüş baykuş gibi korkarlar. Çünkü bu burjuvazi güçsüz bir burjuvazidir. Temelsizdir. Hiç bir insani ilkesi yoktur. Çünkü bu burjuvazi Türkiye'deki bürokrasinin ve sömürgeci güçlerin yarattığı uydurma, yapma bir burjuvazidir. Demokrasiyi ne istemişler, ne de onun uğruna savaşmışlardır. Zorla kabul ettikleri bir düzendir bu. Başlarına belâ olmuştur. Atlarını oynattıkları, Türkiye'yi har vurup harman savurdukları devre 1950 ile 1960 arasıdır. Bu acaip sınıf ancak on yıl demokratik düzeni sırtında taşıyabilmiş, güçlendiğini sandığı an da demokratik düzenin beline vurmuştur tekmeyi. Yüzde yüz bir faşizme gitmeyi denemiş, becerememiş, 27 Mayıs'ta belâsını bulmuştur.

Geri kalmış bir memleket biçimsel demokrasinin kolay kolay gelişebileceği bir ortam değildir. O memleketin komprador, gayrimeşru kazançlı, satılmış, hattâ ister istemez, politik, ekonomik aslamda, vatan hainliğine kadar varmış burjuvası için demokrasinin açık seçikliği, demokrasilerde halkın hızla uyanması bir ölümdür. Türkiye'de oturan burjuvalar bunu çok iyi biliyor, Türkiye'de demokratik düzenin tutunması için ellerinden her geleni yapıyorlar. 27 Mayıs Anayasasını Türkiye'de oturan burjuvaların çoğunluğu istememiştir. Ve 27 Mayıs Anayasasına karşı geniş bir kampanya açılmış, en iğrenç yollara, yalanlara başvurularak halk kandırılmağa çalışılmış, 27 Mayıs Anayasasına oy verilmemesi istenmiştir. Fakat devrimci güçler işe sıkı sıkıya sarılmışlar, bu yüzden de Anayasa Türk halkınca onaylanmıştır.

Bu kadar çürük, bu kadar köksüz, taklit burjuvazi aşağılık bir faşizmden başka bir düzen düşünemez ve bu düzenden başka bir düzende de yaşayamayacağını sanır. İlerici güçlere bunun için böylesine aşağılık iftiralar yağdırıyorlar. Onun için korkunç bir iftira, yıldırma, jurnal kampanyası açmışlar. Her hareketleri Anayasaya karşıdır. Anayasa halk oyunca onaylandığından bu yana. Onun için her önlerine gelene komünist, Rus casusu diyorlar. Onun için bağımsızlık taraftarı, gencecik Türk çocuklarına hamam oğlanı diyecek kadar alçalıyor, hainleşiyor, köpekleşiyorlar. Onun için milletin kişiliğini kendi kişilikleri gibi aşağılatmağa, öldürmeğe çalışıyorlar. Onun için, «Bu millet bağımsız yaşayamaz, Amerika giderse Rusya gelir» cinayetini işliyorlar. Sanki koskocaman Türk milleti hiç bağımsız yaşamamış gibi. Onun için yıllardan bu yana halkı ilerici güçlere karşı kıyama çağırıyorlar. İftira için, jurnal için başvurmadıkları aşağılık çare kalmıyor. Anayasaya rağmen ilerici güçler üstünde inanılmaz bir baskı rüzgârı estiriyorlar, yalanla dolanla. Komünist diye öğretmenleri tevkif ettiriyorlar, iki gün sonra öğretmen beraat ediyor. Onlar gene utanmıyorlar. Başka bir yerde, başka bir öğretmeni gene tevkif ettiriyorlar. Bir öğrenciyi, bir genci... Tevkif ha tevkif, beraat ha beraat... Ve iftira ve beraat kampanyası durmadan duramadan işliyor.. Büyük baskı silâhları bu. Tevkif müessesesini yozlaştırıyorlar böylece. Yakında iftirayla her tevkif edilen vatandaş bir kahraman, ermiş mertebesine yükselecek halk gözünde. Beklesinler.

İşçi Partisi kurulduğu günden bu yana Anayasanın tek candan savunucusu oldu. Çünkü Anayasa demokratik düzeni sağlıyor, demokratik düzen de emekçilerin işine geliyordu. Türk aydınlarının, yan tabakalarının işine geliyordu. Bu sebepten savaş Anayasa düzenini yozlaştırmağa, yıkmağa çalışanlarla onu korumağa, sürdürmeğe, ayakta tutmağa çalışanlar arasında veriliyor. İşçi Partisi'ne tehlikeli yolda diyenler, bindikleri dalı kesen yapmacık ilericilerdir. Anayasayı, demokrasiyi savunmak mı tehlikeli yol? Toprak reformu yapmak mı tehlikeli yol? İthalatı, ihracatı, bankacılığı devletleştirmek istemek mi tehlikeli yol? Yüzyıllarca bağımsız yaşamış, büyük bir milletin yüzde yüz bağımsızlığını savunmak mı tehlikeli? Alışmış kudurmuştan beterdir, alışmış, jurnalliyecek. Alışmış bir kere. Jurnalcilik silâh olarak kullanılınca bir memlekette, o memleketin aydını bu iğrenç silâha sarılınca iyisi de kötüsü de bu belâdan yakasını kurtaramıyor.

Türkiye İşçi Partisinin tepesinde bir demokles kılıcı.. Her gün bin bir iftira, bin bir kapatma tehdidi. Üyelerini iftiralarla tevkifler.. İğrenç terörler.. Türkiye İşçi Partisi üstüne oynanan aşağılık burjuva oyunları değil bir demokraside değil böyle sağlam bir Anayasada, en kötü bir düzende, faşizmde bile oynanmaz.

Yedi yıllık demokrasi deneyinden sonra burjuvalar akıllarını başlarına almalılar. Kadere rıza demeliler. Şu geçen yedi yıl Türkiye'de Anayasa düzeninin onlar tarafından değiştirilemiyeceğini onlara öğretmeliydi. Türkiyede oturan burjuvalar Anayasayı değiştirecek bir güçte değillerdir. İftira, yalan, jurnal öyle silâhlardır ki kullananı yok eder. Anayasaya karşı son silâhları bu. Kötü, aşağılık bir silâh. Azıcık akılları olsa anlarlardı ki, bu silâhı kullanmak hiç bir işe yaramıyor.

Türk emekçileri, ilerici güçleri Anayasayı savunuyorlar. Türk burjuvalarının Anayasa düzenini hiç bir şekilde, arkalarında dünya gücü Amerika da olsa yıkmağa güçleri yetmeyecektir. Anayasa düzeni yıkıldığı gün Türk burjuvaları da ortadan silineceklerdir.

maları Anayasa düzeninin yaşamasına bağlıdır. İşte bunu anlamıyorlar. Bu düzende ne kadar uzun yaşarlarsa yaşarlar. Bunu kabul etmeliler de işi çığırından çıkarmamalılar. Emekçiler gibi, ilericiler gibi onların da Anayasa düzenine dört elle sarılmaları gerek.

Ya bu demokrasi devesini güdecekler, ya da bu diyardan çekilip gidecekler

DENKTAŞ

Kıbrıs

• Rauf Denktaş'ın yargılanması niçin ertelendi?

Geçen Cuma günü yargıç önüne çıkartılması beklenen Kıbrıs Türk Cemaati Lideri Rauf Denktaş'ın duruşmasının sekiz gün sonraya ertelenmesi, esasen kararsızlık içinde bulunan Demirel iktidarını tam bir şaşkınlığa sürüklemiştir.

Denktaş'ın tutuklandığı duyulduğu zaman **«Denktaş, Hükümetten habersiz ve izin almadan hareket etmiştir»** diyerek işin içinden sıyrılmaya kalkışan Demirel iktidarı, daha sonra kamuoyunun baskısı karşısında Denktaş'ın serbest bırakılması için Londra ile Washington'un eteklerine sarılmış, bu arada Türk donanması'nın Akdeniz'deki kuvvetlerine, Kıbrıs'a yakın hava üslerindeki uçaklara alarm vermiş bulunuyordu. Ancak bütün bunlar, geçmişten ders almayı bilmeyenlerin aceleci ve aynı zamanda sonuca varmayacak kararlarıydı...

Her olayda olduğu gibi, Demirel iktidarı, Denktaş olayında da onarılması mümkün olmayan hatalar yapmıştır. Makarios'u muhatap kabul etmemekte direnirken, çeşitli yollardan Denktaş'ın iadesi için yoğun bir diplomatik çalışma yapmaktan geri kalmamıştır. Böylece, dolaylı da olsa, Makarios'u muhatap olarak kabul etmiştir.

Atina'nın da Denktaş olayında da kesin bir görüşü yoktur. Atina cuntası için bu mesele ancak Türkiye ile Lefkoşe arasında çözümlenebilecek bir problemdir.

Makarios ise Denktaş Olayı'ndan âzami derecede yararlanmak istediğini, zaman kazanmak için duruşmayı sekiz gün sonraya ertelemekle göstermiştir. Makarios öteden beri Kıbrıs uyuşmazlığının adadaki Türk ve Rum liderleri arasında çözümlenmesini istemektedir. Nitekim Klerides, kendisinin ada Türkleriyle görüşmeye hazır olduğunu, Türk toplumunda muhatap aradığını söylemiştir.

Tutuklanma olayı ile Denktaş, Kıbrıs Türkleri için bir mit haline gelmiştir ve bugün Türk cemaatini her bakımdan temsil edebilecek tek lider durumundadır. Klerides'in tutuklanma olayından sonra çocukluk arkadaşı olan Denktaş'ı ziyaret etmesi, Rum yönetiminin bir anlaşma zemini aradığını göstermektedir.

Üniversite gençliği Ankara'ya yürüyor

● Özel yüksek okulların anayasaya aykırı olduğunu ilân ederek devletleştirilmesini isteyen gençler, gittikleri yerlerde mitingler düzenleyerek halkçı eğitime nasıl darbe vurulduğunu halka anlatıyorlar . . .

ÜNİVERSİTELİ GENÇLER ANKARA YOLUNDA...
(Özel okullar devletleştirilmelidir)

Yaptıkları açıklamalarla özel yüksek okulların anayasaya aykırı olduğunu ortaya koyan İstanbul Teknik Üniversitesi, Teknik Okulu, Yüksek Teknik Okulu ve Akşam Yüksek Teknik Okulu geçen salı günü demokratik direnme haklarını kullanarak 13 günlük bir boykota başlamış ve Türkiye'nin bu önemli sorununu halkoyuna duyurmak üzere Ankara'ya yürüyüşe çıkmışlardır.

Bu münasebetle yayınlanan bildiride halkçı eğitimin yıkılmak istendiği, özel yüksek okulların bu amaçla açıldığı ve büyük kazanç konusu haline getirildiği açıklanarak anayasanın 39. maddesi gereğince özel yüksek okulların devletleştirilmesi istenmekte, **«Bu işlem yapılmazsa Türkiye'yi karanlık yarınlar beklemektedir. Yarın yıkılacak binaların, patlıyacak fabrika kazanlarının sorumluluğunu taşımak istemiyoruz»** denilmektedir.

Yürüyüş sırasında İstanbul İktisat Fakültesi ,İstanbul Eczacılık Fakültesi ve Güzel Sanatlar Akademisi de kısa süreli destekleme boykotları düzenlemişlerdir.

Beş bine yakın öğrenci tarafından Ankara asfaltına kadar uğurlanan yürüyüş kafilesi Pendik Tüneli'nden itibaren 276 kişi ile yola devam etmiştir.

Kafile ilk gün Ankara yolunun 27. kilometresinde konaklamıştır. Yürüyüş sırasında özel arabasıyla İstanbul'a gelmekte olan Sanayi Bakanı Mehmet Turgut öğrencilerle karşılaşmışsa da durmak gereğini dahi duymadan geçip gitmiştir.

Gençler yürüyüşün ikinci gününde İzmit'e varmışlar ve SEKA binası önünde işçiler ve halk tarafından karşılanmışlardır. Buradan hep birlikte türküler ve marşlar söylenerek lise önündeki alana gidilmiş ve saat 14'te özel yüksek okulları protesto mitingi başlamıştır. Büyük ilgiyle izlenen konuşmalarda genellikle Türk eğitim düzeninin aksaklıkları ortaya konulmuş ve bu yürüyüşün tam bağımsızlık ilkesi için mücadelenin bir parçası olduğu belirtilmiştir.

Mitingin son konuşmacısı İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Doçenti İdris Küçükömer, yarının Türkiye'sinin kurulmasında bu yürüyüşün ve benzeri eylemlerin büyük önem taşıdığını açıklayarak, düzenin emekçi yönetimine dayanır şekilde değişmesi gerekliliği üzerinde durmuştur.

Bu konuşma sırasında hükümet komiseri Hüseyin Kaya, Küçükömer'in «halkın iktidarı» deyimine takılarak itirazda bulunmuş ve kendisini politika yapmakla suçlamıştır. Ancak, halk komiserin bu müdahalesini protesto ederek ve Küçükömer'i alkışlayarak konuşmayı tasvip ettiğini göstermiştir.

Mitingten sonra öğrenciler toplu halde dispansere giderek tedavi görmüşlerdir. Çünkü yürüyüşe katılanların bir kısmının ayakları şişmiş yada su toplamıştır.

Akşam Halk Eğitim Merkezi salonunda öğrencilere İstanbul Gen—Ar Tiyatrosu tarafından Mrozek'in Polisler adlı oyunu temsil edilmiştir.

Öğrenci kafilesi'nin Adapazarı'na doğru yürüyüşü Atatürk'ün ölüm yıldönümüne rastladığından 10 kasım günü saat 9.05'te toplu halde saygı duruşunda bulunulmuş, daha sonra yürüyüşe devam edilmiştir.

Gençler her uğradıkları merkezde mitingler yaparak eğitim düzeninin bozukluklarını ve halkçı eğitimin yıkılışını ortaya koyacaklardır. İzmit'ten sonra Adapazarı, Düzce, Bolu Kızılcahamam ve Ankara'da düzenlenen mitinglere de üniversite öğretim üyeleri ve aydınlar konuşmacı olarak çağırılmışlardır. Çağrılanlar arasında Doç. Çetin Özek, Doç. Osman N. Koçtürk, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler, TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt ve Çetin Altan da bulunmaktadır.

Yürüyüşün son üç gününde Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencileri de boykota gidecek, İstanbul'dan gelen arkadaşlarını Kızılcahamam'da karşılayarak başkente onlarla birlikte gireceklerdir.

Ankara'ya 17 kilometre kala başlayacak olan son etaba bini aşkın Türk aydını çağırılmıştır.

Öte yandan geçen hafta İzmir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi'nin açılış töreni hâdiseli geçmiş ve halkçı eğitime vurulan darbenin baş sorumlusu Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem gençler ve öğretmenler tarafından protesto edilmiştir.

Açılış töreninde konuşan Akademi Talebe Cemiyeti Başkanı Aydın Erten de, özel okullar konusu üzerinde durarak şu suçlamada bulunmuştur:

«Özel okullar devletin profesörlerini büyük paralarla kiralayarak bilimsel araştırma olanaklarını satın aldıklarından ülkenin teknik ve bilimsel ilerlemesini durdurmaktadırlar. Fakir ve dar gelirli ailelerin parasına, onların evlad sevgisini istismar ederek göz diken kuruluşlar, ulusumuza hizmet değil, belirli kişilerin ceplerine insafsızca kanalize edilen paraları akıtmak içindir. Teknik ve bilimde anarşi yaratan bu kuruluşlara sermayedar olan hocalarımızı asıl yuvalarına sevgisizlik ve emekleriyle iştirak edenleri de ek görevlerini aslı görevlerinden üstün tutar davranışlarından dolayı mesuliyetsizlikle suçlarım.»

Söyletene değil, söyleyene bak!

Türkiye'de ailevi ve milli an'anelerden uzaklaşmış veya bunlardan çok az nasibi olmuş bu Türedi burjua (Sonradan görme parvenü) bu günkü zenginlerin mühim bir kısmını teşkil eder... Bunlara ait servetler çok defa vurgunlar neticesinde, birden ve emeksiz olarak, kazanılmıştır. Çeşitli hile ve dalaverelerle devlet ve milletin malı aşırılmış ve bâzen yüksek makam sahipleri ile girişilen müşterek kombinezonlar neticesinde elde edilmiştir. Yerli - yabancı sermayedâr ve iş adamları ile işbirliği yapan, yüksek makam sahipleri kendi durumlarını örtmek maksadiyle etraflarına da hisse dağıtır veya onların yağmasına göz yumarak malûl bir muhit içinde huzur ararlar.

Bu türedi burjua ve kozmopolit bürokratların servetleri gibi artık hayatları da haram üstünde kurulduğundan materyalizmin kurbanıdırlar. Bu sebeple biraz miras aldıkları bütün mânevi değerleri de safahat hayatı içinde harcarlar. Çocukları da, kelimenin geniş mânâsiyle, haramzâdedir. Eski din duyguları ve ticari ahlâk ta yıkıldığı için artık tefessüh (Corruption) meşrûlaşmağa ve diğer zayıfları da eritmeğe başlar. Böylece mânevi değerler maddenin esiri olmuş veya paraya inkilâp etmiştir. Kanunlar işlediği ve nizâmın korunduğu gözükür. Fakat milyonları koruyan kanunlar onların meşrû kaynağını izah edemez veya bu kadar servet birkaç yılın emeğinin karşılığı olamaz. Buna mukabil küçük suiistimâl ve hattâ hatâları şiddetli cezalar takip eder. Nitekim Ziya Paşa da:

Milyonla çalanlar izzet u ikbâlde şerefrâz,
Bir kaç kuruşu mürtekibin câyı kürektir..

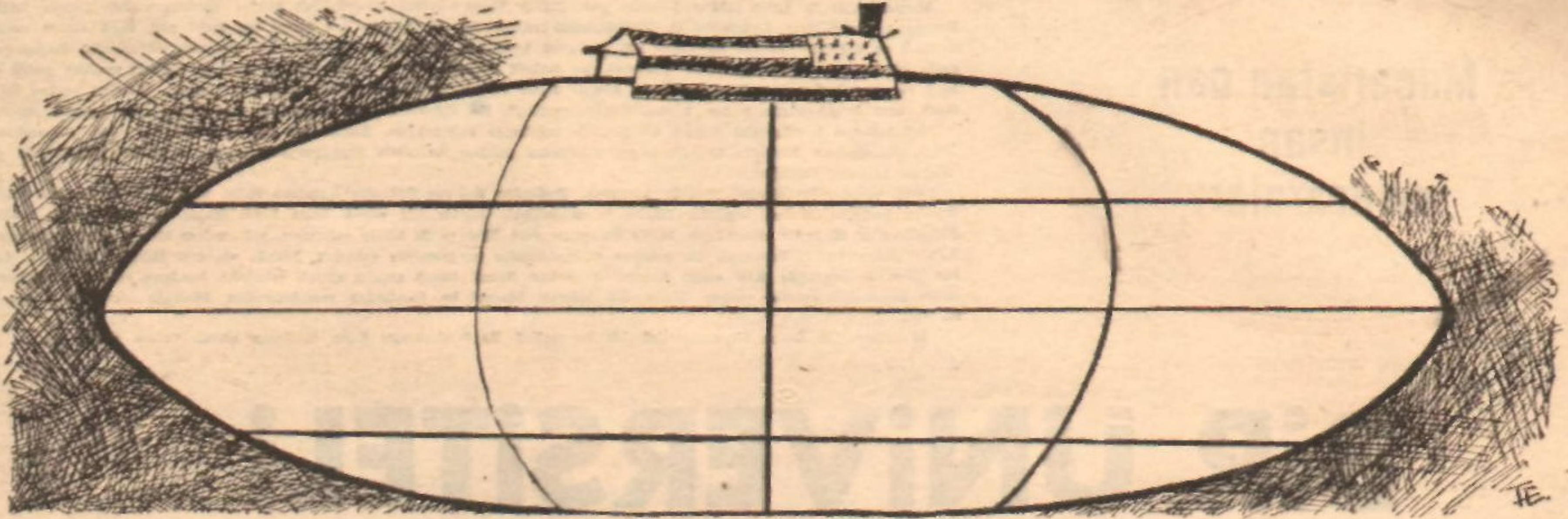
beyti ile bu durumu ifade etmiştir. Bununla beraber Tanzimat sonrasına ait bu suiistimâl işareti çok mahdudu gösterir. Cemiyetin henüz ahlâkı nizâm kuvvetini muhafaza ediyordu. Dikkate şâyandır ki, bu devrin haram-zâde (bâzen paşazâde) lerinin çoğu, maddi - mânevi olarak inkıraz bulmuştur. Yâni suiistimâl ve fenalıklar kanunun takibinden kurtulmuş; fakat ilâhi adâletin pençesi yalnız kendilerine değil çocuklarına da yapışmıştır.

Türedi burjua hem kültür, ahlâk ve mefkûreden mahrum bulunduğu ve hem de maddenin üstünde bir kıymet tanımadığı için sefâhata düşkündür. Aşağılık duygusu onu mukallid yapmıştır. Kültür ve şahsiyeti zayıf, an'aneden mahrum bulunduğu için Avrupalı veya Tatlı-su Frenklerinin bayağı hayatlarını taklide özenir. Milli şahsiyet dışında ve dünyada misli görülmemiş gülünç ve âdi bir cemiyet örneği meydana çıkmış ve Türkiye'nin büyük şehirlerinde bir takım anormal urlar belirmiştir. Öyle ki köyünü ve kendi nizâmını kaybeden gecekondu hayatı onlara nazaran çok mâsum ve temizdir. Mânevi değerleri kaybeden bu küçük cemiyetler artık sefâhatın ve hayvani zevklerin kurbanı olmuş ve hastalık yayılmağa başlamıştır.

İlmi, kültürel, milli ve insani dâvalardan mahrum bulundukları için içki, kumar, dans ve fısk u fucû hayatı başlıca meşgaleyi teşkil eder. Türedi burjua günlük aşırı modaların esiridir. Kızları kısa saç, kısa etek ve Afrika kabileleri gibi yaridir. Kızları kısa saç, kısa etek ve Afrika kabileleri gibi yarı çıplak olmayı veya pantalonla gezmeyi ilerilik sanır. Oğulları uzun saçları ve garip kıyafetleri ile kızlarına benzer veya sakalları ile yabani gibidirler. Daha erken yaşlarda, gece partilerinde, gürültü müziği içinde garip böğürtüleriyle cinsi terbiyesizlik tahsili yaparlar. Bu sebeple güzel yaratılışları gitmiş; yüzlerinde tazelik, çehrelerinde iffet solmuş ve ruhsuz cesetler meydana çıkmıştır. Eğlence bolluğuna rağmen boş zamanlar yine dolmamış ve can sıkıntısı tekrar başlamış; bu cevhersiz kadavralar şaşkın ve bitkin olmuştur. İşte «Yüksek sosyete» denilen Türedi burjuanın «yaşantısı».

Bu yazıyı okurken, ANT'a 312'inci maddeden (muhtelif sınıfları tehlikeli surette kin ve âdâvete teşvikten) yeni bir dâvâ konusu çıktı diye savcının yüzünün nasıl ışıldadığını görür gibi oluyorum. Ama bu sefer hevesi kursağında kalacak, çünki bu sözleri ben yazmadım, Yeni İstanbul gazetesinin 1 Kasım, 67 tarihli sayısında Osman Turan imzasıyla çıktı bunlar.

Can YÜCEL

Amerikan Ekonomisi ve Vietnam

ÇETİN ÖZEK

Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam'daki tırmanma savaşı, büyüyen bir bıçımde ve bütün barbarlığıyla sürüp gidiyor. Dünyanın diğer bölgelerindeki azgelişmiş ülkeler de aynı saldırının tehdidi altında. Değişik bahanelerle, az gelişmiş ülkelere dışarıdan zorlanan rejimlerin kabul ettirilmesine çalışılıyor. Bir takım öcüler yaratılıyor ve bu öcülere donkişotvari saldırılar arkasında, emperyalizm kendi sömürü düzenini sürdürecek politik iktidarların varlığını savunmaya çalışıyor.

Emperyalizmin günümüzdeki en büyük temsilcisi Amerika'nın giriştiği bu saldırı hareketleri, sömürülen ülkelerdeki toplumsal uyanışın, emperyalizmin çıkarlarını sona erdirmesinden duyulan kuşkunun bir sonucu olduğu kadar, kapitalizmin iç çelişkilerinin doğurduğu dengesizlik ve güvensizlik de bu konuda etken olmaktadır. Vietnam savaşının Amerikan Ekonomisi üzerindeki etkilerine şöyle bir göz atmak, bu saldırının gerçekte kimlerin yararına ve kimler için yapıldığını açıkça ortaya koyacaktır. Savaş, salt Amerika'nın büyük endüstri ağalarına, tekellere yaramakta, bizzat basit Amerikan vatandaşı dahi savaşın sıkıntısını çekmektedir.

Amerikan ekonomisinin 1961 yılından itibaren sürekli bir genişlemeye girdiği bilinmektedir. Yeni yatırımlar gelişmiş, vergilerde indirimler yapılmış, ulusal üretim 1960 - 1964 yılları arasında % 4,8 oranında artmıştır. Fakat bu rahatlama ve gelişme, 1965 yılının ilkbaharında ortaya çıkan kararsızlık ve gelişme hızının düşüşü ile sonuçlanmış ve 1966 yılının büyük kapital için kriz hazırladığı ortaya çıkmıştır. Böyle bir krizden kurtulmak isteyen tekeller ve endüstri ağaları, Vietnam Savaşı'nı hızlandırmak, askeri masrafları arttırmak yolunda tahriklere girişmişlerdir. Askeri harcamalar için 1965 bütçesinde ayrılan tahsisat 50,2 milyar dolarken, 1966 bütçesinde bu tahsisat 57,7 milyar dolara çıkartılmıştır. Ayrıca, Vietnam Savaşı için öngörülen olağanüstü tahsisat da 1966 yılında birdenbire 1,1 milyar dolardan 5,8 milyar dolara yükseltilmiştir. 1967 yılında da, askeri harcamalar tahsisatı 60,5 milyar dolardır ve bunun 10,5 milyar doları Vietnam Savaşı için ayrılmıştır. Gerçekte bütçede yapılan tahsisler de yetmemektedir. Örneğin, 1966 Temmuz - Eylül aylarındaki savaş harcamaları normal tahsisi 4,2 milyar dolar aşmıştır. Aynı hızla 1967 bütçesi için yapılan tahsisin de en az 12 milyar dolar aşacağı tahmin edilmektedir. Bu şekilde 72 milyar dolara varacak olan askeri harcamalar İkinci Dünya Savaşı'nda bir yılda yapılan harcamalara eş değerdedir. 1968 yılında bunun da üzerine çıkılarak askeri harcamaların 77 milyar dolara ulaşacağı kesin olarak belirtilmektedir.

Amerika'nın salt Vietnam Savaşı için yaptığı ve birçok fakir ülkenin yıllık bütçesini aşan harcamalardan kimler yararlanmaktadır? Savaşın belirli üretim alanlarındaki etkileri, bu harcamaların tekellerin ve endüstri işletmelerinin kasalarını doldurduğunu ortaya koymaktadır. 1964 yılında ulusal üretim 1963 yılına oranla %5,2 oranında artmıştır. 1965 yılıyla 1966 yılının ilk üç ayı içindeki artış ise % 6 civarındadır. Buna karşılık, endüstri üretimi alanındaki artış 1963-64 yıllarında % 6,4 iken, 1965 yılında % 8,4, 1966 yılının Ağustos ayı başında % 9,6 olmuştur. Bu şekilde Amerika'nın endüstri alanındaki üretim artışı yıllardır ilk def'a Batı Avrupa'nın hızını aşmıştır. Buna paralel olarak, savaş yeni üretim alanlarna yatırımları da büyütmüştür. Bu konuda, 1964 yılında % 14,6, 1965 yılında % 15,7 ve 1966 yılında % 16,5 oranında bir artış görülmüştür. Son on yıl içinre görülmeyen bir şekilde endüstriyel potansiyelin verimi artmış ve 1966 yılının ilk üç ayında % 91 verime ulaşılmıştır. Bu gidişle üretim kapasitesinin aşılması sorunu ile karşılaşılacaktır. Hattâ daha şimdiden bazı üretim alanlarında yetersizlik başgörtermiştir...

Amerika'nın Vietnam Savaşı için yaptığı harcamalarla, büyük savaş edüstrisinin verimliliğindeki birbirine paralel artış, büyük kapital sahiplerinin gelecek bir krizi atlatmak için savaş tahrikçiliğinde bulunduklarını ve büyüyen savaş hızıyla paralel olarak zenginliklerini arttırdıklarını göstermektedir. Gerçekten 1965 yılında Amerikan Hükûmeti askeri ihtiyaçları karşılamak üzere değişik tekellerle yaptığı anlaşmalar karşılığı, bunlara 27,4 milyar dolar ödemiştir. Bu ödeme 1966 yılında 40 milyar doları aşmıştır. Büyük savaş endüstrisinin 1966 yılının ilk üç ayında sağladıkları kâr artışı % 11'dir. Mekanik endüstrisinde çalışan işletmelerin 1966 yılının ilk altı ayındaki net kârları, bu alandaki yatırımlarının % 15'ine varmaktadır. Bu orana bundan önce sadece 1950 yılında, Kore Savaşı arifesinde ve sırasında varılmıştır.

Vietnam Savaşı, kapitalistler için sadece savaş harcamaları nedeniyle yararlı olmamaktadır. Vietnam, Amerikan Hükûmetince, yeni yatırımlar için de çok elverişli bir duruma getirilmiştir. Uluslararası Ekonomik Gelişim Ajansı, Amerikan kapitalistlerinin Vietnam'a yaptıkları yatırımları, savaşın kaybedilmesi, isyan hareketleri, kârın Amerika'ya transferine imkân bırakılmaması rizikolarına karşı yüzde yüz garanti etmektedir. Amerikan Hükûmeti, yardım adı altında, 1966 yılında salt Vietnam'daki Amerikan sermayesinin güvenini sağlamak amacıyla Vietnam'a 686 milyon dolar transfer etmiştir. Vietnam'da çok ucuz emek sağlanması, hattâ savaş nedenleriyle bazı hallerde zorla çalıştırma yoluna gidilmesi, yatırımlarda % 30'a yakın net kâr sağlamaktadır.

Değişik nedenlerle Vietnam Savaşı'nın tekellere, kapital sahiplerine sağladığı kâr sebebiyledir ki, savaşın daha şiddetlenmesi ve genişlemesi bir çok resmi mercilerce istenmektedir. Vietnam Savaşı'nda söz sahibi kişilerin, büyük tekellerle olan eski ve yeni organik bağlantıları, kapitalistleri bu konuda söz sahibi yapmaktadır. Vietnama 750.000 askerin gönderilmesi, bombardımanların şiddetlendirilmesi istenirken, Dean Rusk'ın, Rockefellerin idare konseyi eski başkanı oluşu, Pentagonun stratejik projelerini hazırlamakta söz sahibi olan Gaither'in Ford yardımlarının bölünuşünde yönetici durumunda buluşu, Ford konsorsiyomu başkanı Mc Namara'nın savunma bakanma bakanlığı görevinde bulunuşu, her halde, basit rastlantılardan ibaret olmasa gerektir.

Vietnam savaşı için yapılan harcamalar, belirli grupların daha da zenginleşmesine yol açarken, küçük işletmeler, halk ve özellikle emekçi sınıfı savaşın sıkıntısını omuzlarına yüklenmiş gibidir. Askeri harcamalar Amerikan ekonomisinin normal gücünü aştığı için enflâsyonist bir ekonominin geliştiği görülmektedir. «Büyük Amerika refah devleti» sloganı çökmekte ve halk ekonomik yönden ihtiyaçları arasında bir öncelik ayrımı yapmak zorunda kalmaktadır. Vergilerdeki artış özellikle dar gelirlilere etki yapmakta, banka ve kredi işlemleri anormal şekilde artmakta, faiz yüzdeki %6'ya yükselmiş bulunmaktadır. Buna bağlı olarak fiyatlarda da artış görülmektedir. 1960-1965 yılları arasında hayat pahalılığı artışı % 1,3 iken, 1965-66 yılında fiyatlarda ortalama %6,7 oranında bir artış olmuştur. Bu artış özellikle yığınları ilgilendiren gıda ve tarım ürünlerinin fiyatlarında gerçekleşmiştir. 1960-65 yıllarında, endüstri yatırımlarında kâr oranı % 67 iken, işçi ücretlerinde sadece %21 oranında bir artış gerçekleşmişti. 1965 yılından sonra bu çelişik durum daha da kesin belirmiştir. 1965-66 yıllarında, hayat pahalılığı da göz önünde bulundurulacak olursa, işçilerin satınalma gücünde %2 oranında bir gerileme gerçekleşmiştir. Savaş sadece belirli iş kollarındaki işsizliği ortadan kaldırmış, savaşla ilgili olmayan iş kollarındaki işsizlik oranı ancak % 4,6 dan, % 4'e düşmüştür. Özellikle zenciler arasındaki işsizlik oranı büyümektedir.

Müreffeh bir Amerika yaratma, fakirlikle savaş sloganları, balonları 1967 bütçesi ile hayal olmuştur. 1967 bütçesinde, salt Vietnam Savaşı için 10 milyar dolarlık bir artış yapılırken, askeri olmayan bütün işler için sadece 600 milyon dolarlık bir artış hesaplanmıştır. Fakirlikle savaş ve sosyal kalkınma projeleri için ayrılan 5,3 milyar dolarlık tahsisatın 2,9 milyarlık kısmı Vietnam harcamalarına aktarılmıştır. Amerikan halkı tereyağından çok top istiyor teranesi, halk için ayrılan harcamaların tekel kasalarında birikmesi için yeterli olmuştur. 1966 yılında bayındırlık işleri için ayrılan 5 milyar dolarlık ödenek toptan savaş harcamalarına aktarılmıştır.

Bu çok ana ve kuşbakışı çizgiler, kapitalizmin Amerikadaki ve uluslararası alandaki sömürücülüğünü kesin çizgileriyle belirtmektedir. Tekellerin ve kapitalistlerin yönetimindeki Amerika, insanlığa ve kendi yurttaşlarına karşı bir eylem içinde, bir kaç kasanın daha da dolması pahasına napalm bombaları ile insanları yakmakta, görülmemiş bir sorumsuzlukla suçsuz, zavallı insanları bombalayarak öldürmekde, yığınları yerinden yurdundan etmekte, çoğu zenci olan Amerikan gençlerinin hayatını hiçe saymaktadır. Ve bunun da adı demokrasiyi korumak olmaktadır...

Macaristan'dan insan manzaraları

Bulgaristan'dan döndükten tam iki hafta sonra, 7 Ekim 1967 sabahı, MALEV'in (Macar Hava Yolları) İlyuşin 18 tipi uçağıyla, Macar Kültür Münasebetleri Enstitüsü'nün davetlisi olarak, Budapeşte'ye gidiyordum. Uçakla İstanbul - Budapeşte sadece 2 saat.

Macaristan'da iki hafta kaldım. Gittiğim gün, Kültür Münasebetleri Enstitüsünde Müdür Yardımcısı Bay Ferenc Buzas ve Danışman Bay György Granasztol ile kahvelerimizi içerken, bu iki haftayı her hangi bir turist gibi değil Macar realitesini tanımak ve anlatmak isteyen bir yazar gibi geçirmek istediğimi söylemiştim. Birlikte bir program düzenledik. Budapeşte dışında bir sanayi şehrini, bir tarım bölgesini, bir turistik bölgeyi, bir de tarihî diyebileceğim bir bölgeyi gezdim; çeşitli sosyal sınıf ve tabakalardan insanlarla konuştum. Elimde defter kalem; sorular, cevaplar, sorular, cevaplar... Oldukça yorucu iki haftaydı, ama isteddiklerimin hemen hemen hepsi gerçekleşti. Bu bakımdan Bay Buzas'a ve Bay Granasztol'ye teşekkür borçluyum.

İki haftanın izlenimlerini değişik bir biçimde anlatmağa çalışacağım. Bunun için bu yazı dizisinin adını «Macaristan'dan İnsan Manzaraları» koydum: Değişik sosyal kesitlerden aldığım insanlarla yaptığım konuşmaları anlatırken Macaristan gerçeğini de anlatmış olacağım.

Beni davet eden Enstitü 1949'da kurulmuş. Doğrudan doğruya Bakanlar Kuruluna bağlı. Başkanı ünlü ekonomi profesörü Bognar. Sosyalist ülkeler, kapitalist ülkeler ve az gelişmiş ülkeler için olmak üzere kendi içinde üç ayrı daireye bölünmüş. Macaristan'ın 40 kadar memlekette kültür anlaşması var; Türkiye ile kültür anlaşması, yok, sadece bir mübadele programı var; Kültür Münasebetleri Enstitüsü, bu anlaşma ve programlar çerçevesinde çalışıyor, Müzik, vb, gibi kültürel faaliyetler düzenliyor (Ben Budapeşte'de iken opera sanatçımız Ayhan Baran konuk sanatçı olarak gelmişti.), inceleme gezileri düzenliyor, yabancı öğrencilere burslar veriyor. Halen 600 yabancı öğrenci bu burslardan yararlanmakta; içlerinde Mısırlılar, Cezayirliler vb. var.

Macaristan'dan İnsan Manzaraları'na bir üniversiteli ile başlıyorum: Bana tercüman olarak verilen Laslo ile.

BİR ÜNİVERSİTELİ

Fethi NACİ

Sırtımda hâlâ ısıtan Ekim güneşi, karşımda kahvelerini içen yaşlı kadınlar, yaşlı erkekler. Balatonfured'de, Balaton gölüne doğru uzanan iskelenin üzerindeki şirin kahvenin taraçasında oturuyoruz. Garson kız, kahvelerimizi bırakıp gitti. Laszlo, oturanları bir süre seyrettikten sonra, «Siz buraları yazın görecektiniz ki...» dedi. Uzaktan deniz kayağı yapan biri geçiyor; motörde sarışın bir genç kız. Kahveye, çocuklarıyla birlikte gelen aileler, dolaşarak dondurma yiyen gençler...

Hafta sonunu Balaton'da geçirdikten sonra, bizi Budapeşte'ye götürecek treni burada bekliyoruz: İki saatten fazla var. Laszlo'ya «Başlıyalım mı?» diyorum. Gülüyor. «Başlıyalım» diyor.

Laszlo Meszaros, 21 yaşında. Edebiyat Fakültesin'nin Fransız ve Macar debiyatı bölümünde okuyor, 4. sınıfta. (Süre 5 yıl). Adresi: Budapest VI, Sziv - Utca, 18. Dört kardeşler: Ağabeyi ile ablası evlenmişler, ayrı evlere çıkmışlar; şimdi evde yalnız Teknik Üniversite'de okuyan kardeşiyle annesi ve babası var. Babası Ulaştırma Bakanlığı'nda bir daire şefi; 3.500 forint alıyor ayda. Annesi, gıda maddeleri satan bir mağazada kasiyer; aylık kazancı 1.200 - 1.500 forint arasında, ayrıca prim de alıyor. Oturdukları evin kirası (su parası dahil) 185 forint.

— Üniversite'de okuyanlara devlet nasıl yardım ediyor? diye başlıyorum.

— Para yardımı (subvention) ve burs sistemi var, **diyor.** Para yardımı için ailenin kazancına bakılıyor. Meselâ, karı - koca ve çocuktan ibaret bir ailenin aylık toplam geliri 2.100 forint ise bu ailede fert başına düşen aylık gelir 700 forint demektir. Devlet, bu ailenin çocuğu, üniversiteye giriş sınavını kazanınca, üniversitedeki çalışma durumuna bakmaksızın, bu öğrenciye ayda 300 forint yardıma başlar; yani aylık geliri 1.000 forinti bulacak şekilde bir para yardımı yapar.

Bunun dışında burs sistemi var. Meselâ, benim ailemin durumu iyi olduğu için ben subvention almıyorum ama burs alıyorum. Burs, sınavlarda alınan sonuçlara göre tâyin ediliyor; bunun için de her yıl değişebiliyor. Meselâ ben geçen yıla kadar ayda 250 forint burs alıyordum; geçen yıl bir hastalık geçirdiğim için sınavlara iyi hazırlanamadım, aldığım notlar düştü, dolayısıyla burs da 150 forinte düştü. Sınav sonuçlarına göre Edebiyat Fakültesi'nde 300 forint kadar burs almak mümkün.

Bu normal bursun dışında bir de Halk Cumhuriyeti Bursu var. Ayda 700 ve 1.000 forint. En başarılı öğrenciler için. Fransız Filolojisinde 200 kadar öğrenci var, bu tip burs alanların sayısı 10 kadar. 1.000 forintlik bursu alabilmek için yılda iki defa yapılan sınavlarda, ayrıca bütün seminer çalışmalarında hep 5 (En yüksek not) almak şart. 700 forint almak için not ortalamasının 4,51 - 4,95 arasında olması gerek. 4,51 ortalamasını tutturanlar çok olursa, verilecek burs sayısı belli olduğundan, burs verilecekleri seçerken bir şart daha aranıyor: Komünist gençlik hareketinde aktif olmak. 1000 forintlik burs için böyle bir şart yok, çünkü bütün sınavlardan ve pratik çalışmalardan 5 alanların sayısı az.

Ucuz yemek

— Bir üniversite öğrencisi hastalanınca?...

— Devlet bakıyor. Doktor ve ilâç parasını devlet veriyor. **(Bir kimlik kartı çıkarıp bana uzatıyor)** Bunu göstermek kâfi.

— Üniversitelilerin ucuz yemek yemesi için ne yapılıyor?

— Üniversite'de kantin var. Kantinde yemek parası, öğrencilerinin kazancına göre tâyin ediliyor. Ailede fert başına düşen gelir 1000 forintten az ise öğrenci 4 forinte (2 lira) yiyor; 1000 forintten fazla ise 8 forinte; 700 forintten az ise 3 öğün yemek de bedava.

— Budapeşte dışında oturanlar için yurt sistemi nasıl işliyor?

— Ailenin fert başına aylık geliri 700 forintten az ise öğrenci, yurt kirası ödemez; 7000 - 1000 forint arasında ise 25 - 30 forint öder; 1000 forintten fazla ise 100 forint öder. Böyle bir yurdu gezdim. Bir odada genellikle 2-4 kişi yatıyor. İki oda arasında bir çalışma odası var, en çok 8 kişilik. Banyolar koridorun üzerinde.

Garson kız, kahve fincanlarımızı alıyor, başka birşey isteyip istemediğimizi soruyor. Laszlo birşeyler söylüyor, sadece Kösönöm'ü anlıyorum: Teşekkür ederim.

Dersleri

— Fakültede, Fransız ve Macar Edebiyatı ile ilgili dersler dışında, gençlerin Marksist bir dünya görüşüne ulaşabilmeleri için ne yapılıyor?.

— Elbette yalnız Fransız Edebiyatını, Macar Edebiyatını tanımak yetmez; Marksizmi de öğrenmek, bir dünya görüşüne sahip olmak şart. Bunun için bizim fakültede birtakım kürsüler var. Birinci sınıfta, ilk sömestr, haftada 2 saat ders, 1 saat de pratik çalışma olmak üzere, **kapitalist ekonomi;** ikinci sömestir, gene haftada iki saat ders olmak üzere, **sosyalist ekonomi** okuyoruz. **İkinci** sınıfta, haftada **2** saat, **Felsefe Tarihi.** Üçüncü sınıfta, birinci sömestr, 2 saat ders, 1 saat seminer olmak üzere, **Tarihî Materyalizm;** ikinci sömestr de, gene **2** saat ders 1 saat seminer, **diyalektik materyalizm.** Dördüncü sınıfta, ilk sömestr, 2 saat ders 1 saat seminer olmak üzere, **Bilimsel Sosyalizm,** ikinci sömestr, aynı şekilde, **Marksizm - Leninizm.**

— Öğretmen olmak için, Fakülteyi bitirmek dışında, başka şartlar var mı?

— 3. sınıftan sonra, hepimiz, yaz tatilinde, 2 hafta boyunca, pratik çalışma olarak, tatil kamplarında gençleri organize etmek ve gözetmek zorundayız. Birinci ve ikinci sınıfta iken, liselere gidip öğretmenlerin çalışma sistemini gözlemliyoruz. Sonra bu öğretmenlerle gözlemlerimizi tartışıyoruz. Ama bu durum, girdiğimiz sınıflardaki öğrencilerin dikkatini dağıttığı için şimdi aynı şeyi televizyondan yararlanarak yapıyoruz. Dördüncü sınıfta gene gözlem. Beşinci sınıfta bir lisede ders veriyoruz, bu arada taşraya da gitmek gerekiyor.

— Üniversite'de politik faaliyet nasıl yürütülüyor?

— Üniversite'de, Macar Gençliği Millî Konseyi'ne bağlı olan, Üniversiteliler Ulusal Komitesi'nin örgütleri var. Bizde, ilkokuldan başlıyarak bütün öğrenciler genellikle bir örgüt içinde yetişirler. 6-10 yaşındakiler için **Genç İzciler** örgütü, 10-14 yaşındakiler için **Öncü** örgütleri var. 14 yaşında ilköğretim bitiyor. 14-26 yaşındakiler için de **KİSZ (Macar Gençliği Millî Konseyi, yâni Komünist Gençler Birliği)** var. Ben çocukken, **Genç İzciler** yerine **Küçük Yoldaşlar** vardı, **(gülüyor)** ben de bir küçük yoldaştım. Sonra Öncü oldum, şimdi de **KİSZ** üyesiyim. Fakültede, ilk iki yıl, sadece üye idim; iki yıldır Fransızca kürsüsündeki öğrencilerin organizatörü olarak çalışıyorum. **Bu kürsüde KİSZ'in örgüt şekli şöyle:** Benden başka, 1 sekreter, 1 propagandacı, ayrıca, kültür, sosyal yardım, spor, eğitim sorumluları var. Örgütte çalışanları öğrenciler 2 yıl için seçiyorlar. Her iki haftada bir toplanarak çalışma plân ve projelerini hazırlıyoruz. Ayrıca, ayda bir, bütün kürsülerin örgütleriyle bir toplantı yapıyoruz. En önemli iş, kültür sorumlusuna düşüyor. Meselâ, 24 Ekim'de (Bu konuşmayı 15 Ekim'de yaptık.) Baudelaire Toplantısı var. Kasım'da Aragon için bir toplantı düzenliyeceğiz. Bu bahar bir Racine Bayramı düzenliyeceğiz. Ayrıca, örgüt olarak, fakülteye yeni girenler için her yıl bir Tanışma Balosu düzenliyoruz. Yarışmalar yapıyoruz. Meselâ dış politika üzerine. Birinciliği kazanan 2 hafta Sovyetler Birliği'ne, ikinciliği kazanan 2 hafta Balaton'a gidiyor, bedava.

Yaz aylarında

— Yaz aylarında üniversite öğrencileri para kazanmak için çalışıyorlar mı?

— Hemen hemen bütün öğrenciler, yazın bir ay çalışırlar. Kimi rehber olarak, kimi garson olarak, kimi fabrikalarda işçi ya da büro personeli olarak.

Laszlo, rehber. Fransızca ve Almancadan sınav vermiş. Rusça da biliyor ama henüz sınavdan geçmemiş. Rehber olarak çalıştığı sürece günde 80 forint alıyor; ayrıca yol, yemek, otel masraflarını da bağlı bulunduğu yolculuk bürosu ödüyor.

— Yabancılar sayesinde Macaristan'ı tanıdım, **diyor.** Macar turistler sayesinde de yabancı ülkele-

Arkadaşımız Fethi Naci üniversiteli Laszlo Mezaros ile görüşüyor.

ri tanımağa başlıyorum: Bir grupla Doğu Almanya'ya gittik.

Masanın üzerinde Baudelaire'in şiirlerinden yapılmış bir seçmeler kitabı duruyor. Bir yanda Fransızca, bir yanda Macarca. Laszlo'nun 24 Ekim'e kadar 6 şiir ezberlemesi lâzım. Baudelaire'in ölümünün yıldönümü dolayısıyla bir toplantı düzenlemiştir. Kara kara düşünüyor.

— Sevdiğiniz romancılar, şairler?

— Yaşayan Macar romancılarından, Galambos Lajos, Feses Endre, Veszi Endre, Rakosi Jenö, Gerelyes. Yabancılarından Malraux (Diploma tezimi Malraux üzerine hazırlıyorum), Camus, Sartre, Alain Fournier, Marcel Proust, Hemingway, Steinbeck, Alberto Moravia, İvo Andriç.

— Ruslardan?

— Yalnız Ehrenburg.. Şairlere gelince, Henri Michaux, Eluard, Yevtuçenko, Ahmadulina, Mayakovski.

— Hangi dergileri okuyorsunuz?

— 3 tane aylık Edebiyat Dergisi.

Sonra, bir haftalık: **Hayat ve Edebiyat.** Haftalık bir siyasî dergi. Günlük gazete olarak, parti organı **Halkın Özgürlüğü.**

Gazeteleri sonuncu sayfadan, yâni spor sayfasından okumağa başlıyormuş. «Pazar günleri de mizah sayfasından!» **diyor. Sonra iç ve dış haberlere geçiyormuş. Dergilerde de yazarlara göre bir seçme yapıyormuş, her yazarı okumuyormuş. Ayda okuduğu kitap sayısı ortalama 5-6 kadarmış.** «Sınav ayları yalnız ders kitaplarını okuyorum tabiî.» **diyor. Ayda kaç defa sinemaya, tiyatroya, konsere gittiğini sordum. Ortalama olarak, ayda 6-8 defa sinemaya, 3-4 defa tiyatroya** («Üniversite tiyatrosu dahil» **diye ekliyor), 1 defa da konsere gidiyormuş. Ama sınav aylarında, Ocak ve Haziranda, bunlar pek mümkün değilmiş.** «Sınavdan çıktığımız gün bir şeyler yapıyoruz, **diyor.** Sınavlar öyle yoruyor ki ben genellikle bir Türk hamamına gitmeyi tercih ediyorum.»

— Gelecek için ne gibi tasarılarınız var?

Fakülteyi bitirince 3 - 5 yıl öğretmenlik yapacağım. Gençliği tanımak istiyorum. Gençlik de genç öğretmenleri seviyor, bunun için bu meslek beni çekiyor. Şimdiki hocaların çoğu eski eğitimin ürünü, gençliğe yetesiye yardımcı olamıyorlar genellikle. Ben, gençlikle daha iyi anlaşacağımı, onlara yararlı olacağımı sanıyorum. Beş yılı doldurunca, ya bir yayınevinde çevirmen olarak çalışmak, ayrıca Fransız edebiyatı üzerine incelemeler, kitaplar yazmak, ya da Gazeteciler Birliği'nin okulunda iki yıl okuduktan sonra yazar olarak çalışmak istiyorum.

1956 olayları

— Askerlik?

— Eskiden askerlik yaşı 21'di. Askerlik süresi 2 yıl. Üniversiteye giriş sınavlarını kazanamıyanların durumu berbattı. 18 yaşından sonra 21 yaşına kadar beklemeleri gerekiyordu. Şimdi durum değişti: Askerlik yaşı 18. Ama bir geçit dönemi var: ben eski kanundan yararlanıyorum, yani fakülteyi bitirince sadece 6 ay askerlik yapacağım.

— Ne zaman evlenmeyi düşünüyorsunuz?

— 26 - 27 yaşından önce düşünmüyorum. Önce para meselesi var. Evlenebilmek için para biriktirmek gerek. Sonra, evlenmeden önce kadınlar konusunda yetesiye tecrübe sahibi olmak gerek **(Gülüyor)** Evleninceye kadar kadınlara doymak istiyorum!

— Din konusunda ne düşünüyorsunuz?

— Ailemizde dinî bir eğitim vardı. Çünkü anneannem çok dindardı. 12 yaşına kadar kiliseye gittim. Sonra sonra boş verdim; bizi kardeşlerimle kiliseye yolluyorlardı, oysa biz dışarda oyun oynuyorduk. Ailem, bu konuda bir baskı yapmadı. Yavaş yavaş dine inanmamaya başladım. On yıl var ki annem de, babam da kiliseye gitmiyor. Sadece anneannem gidiyor. **(Ekliyor)** Anneannem şimdi Budapeşte'de bir başına oturuyor.

Macaristan'a geldim geleli birçok kimseye sorduğum bir soruyu bir de Laszlo'ya soruyorum:

— 1956 olayları hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Çok küçüktüm. Fazla bir şey hatırlamıyorum. Sadece koku ile, görme ile, işitme ile ilgili izlenimler... Özellikle tüfek ve mitralyöz seslerini hatırlıyorum. Bir de büyük patlamalar. Ateş kesilince, annem ve babamla birlikte, evden çıkıp, dolaşıyorduk. Bugün bile kan kokusunu hatırlıyorum. 956'ya kadar kan kokusu nedir bilmezdim. Kusmak arzusu veren bir kokuydu bu. Duvarlar üzerinde mermi izleri vardı. Tankların yıktığı evleri hatırlıyorum. Enkaz haline gelmiş zırhlı arabalar... Hiç ölü görmedim. Yalnız yeni yapılmış mezarlar hatırlıyorum. Olayların başladığı gün okula gidecektim. Radyo, bir avuç karşı-devrimcinin ayaklandığını, hükümet sükuneti sağlayıncaya kadar evden çıkmanın yasak olduğunu bildirdi. Evden çıkma yasağının ne kadar sürdüğünü hatırlamıyorum, ama yasak daha çok gece içindi. Ayrıca beslenme işlerinin aksadığını hatırlıyorum, meselâ ekmek zor bulunuyordu.

İşler yolunda...

— Bunlar o günlerin izlenimleri. Şimdi ne düşünüyorsunuz bu konuda?

— Bir karşı-devrim gereksizdi. Çünkü bir parti toplantısı yapılmış ve Rakoşi görevinden uzaklaştırılmıştı.

Temmuz kararı deniyordu buna. Fakat Rakoşi zamanında halk öylesine umutsuz bir havaya girmişti ki karşı-devrim patladı. Sonra büyük değişiklikler oldu. Artık işler yolunda. **(Biraz düşündü)** 956'dan önce partili olmayanlara iyi gözle bakılmıyordu, şimdi böyle bir şey yok. Eskiden bir komünist maddî bakımdan avantajlı durumdaydı; bugün en çok çalışıp, en çok yorulan onlar. Ayrıca çok da aidat ödüyorlar; meselâ babam ayda 90 forint kadar aidat ödüyor.

Saate baktım. Trene yetişmemiz için kalkmamız gerekiyordu. Garson kızı çağırdık, hesabı ödedik. İskele daha bir kalabalıklaşmıştı. Yollarda daha çok insan vardı. Balaton gölü, kendi halinde, uzanıp gidiyordu. Bir taksi bulduk. «İstasyona» dedik.

Gelecek Yazı :

BİR PAPAZ BİR ŞAİR

BİRAZ TARİH

Macarlar bin yıldır Karpat havzasında yaşarlar. Ataları, IX. yüzyılda gelmişler. XI. Yüzyılda feodal bir devlet kurmuşlar; halk hristiyanlığı kabul etmiş.

XVI. Yüzyılın başlangıcına kadar Macaristan bağımsız bir krallık. 1526'da, Mohaç savaşında, bize yeniliyorlar ve bağımsızlıklarını kaybediyorlar. Memleketin bir kısmı bir buçuk yüzyıl Türklerin işgalinde kalıyor; bir başka kısmı -Transilvanya- Osmanlı himayesinde nisbeten egemen bir prenslik oluyor; batı bölgeleri ise Habsburg'ların egemenliğine geçiyor. Türk işgalinin sona ermesiyle Habsburglar bütün memlekete hakim oluyorlar. Yabancı egemenliği dört yüz yıl sürüyor. Bu arada bağımsızlık için girişilen hareketler var; en önemlisi 1848 - 1849 Bağımsızlık Savaşı.

Batı Avrupa ülkelerinin aksine olarak Macaristan'da XVI. ve XVIII. Yüzyıllarda köylü işletmelerinde meta üretimi ortaya çıkmıyor; yavaş yavaş ticarete karışanlar toprak beyleri oluyor, meta üretimine bunlar geçiyorlar; köylülerin meta üretimini önleyerek şehirlerde burjuva sınıfının gelişmesine de engel oluyorlar. Uluslararası ticaretin Atlantik Okyanusuna geçmesi, Orta ve Doğu Avrupa'nın gelişmesini önlüyor.

XVIII. Yüzyılda Avusturya'nın ve Çek'lerin ihtiyacı dolayısıyla Macaristan tarımı geliştiriliyor. Ama sanayileşme frenleniyor. Bunun içindir ki, Macar tarihindeki burjuva reformlarının hararetli taraftarları orta halli asillerden çıkıyor, güçsüz burjuvaziden değil. Sanayileşme ancak 1867'den sonra nispeten hızlanıyor. 1868'de Genel İş Konfederasyonu, 1880'de Macaristan Genel İşçiler Partisi, 1890'da Macaristan Sosyal - Demokrat Partisi kuruluyor. İşçi hareketlerini hükümet baskısı izliyor; bu baskıyı da yabancı ülkelere göç.

1913 ekonomik krizi savaş hazırlıklarını hızlandırıyor. Macaristan I. Dünya Savaşına giriyor. Ekim İhtilâlinden sonra ilk gizli işçi konseyleri kuruluyor. Sosyal - Demokrat Partinin burjuva partileriyle birlikte yürüttüğü mücadele sonunda Habsburgların Macaristan üzerindeki 4 yüzyıllık egemenliğine son veren Cumhuriyet 16 Kasım 1918'de kuruluyor. İşçilerle köylülerin gerçekleştirdiği devrim, burjuva demokratik devrimi çerçevesinde kalıyor.

1918 sonunda Macaristan'ın ekonomik durumu berbat: Gıda eksikliği var, sınaî mal darlığı var, terhis olan askerlerle ilgilenen yok. Devrimci kitleler burjuva demokratik devriminin çerçevesini kırarak iktidarı ele geçirmek istiyorlar. Sosyal Demokrat Parti bunu gerçekleştirecek durumda değil. Bunun üzerine 20 Kasım 1920'de Macaristan Komünist Partisi kuruluyor. Memleketi yönetmekten âciz olan burjuva hükûmeti istifa ediyor ve iktidarı işçi sınıfına devrediyor: 21 Mart 1919'da Şûralar Cumhuriyeti kuruluyor. Sosyal Demokrat Parti ile Komünist Partisi, Macar Sosyalist Partisi adı altında birleşiyorlar. Ve tek tüfek patlamadan, bir damla kan dökülmeden sosyalist devrim gerçekleşmiş oluyor. İşletmeler, gayrimenkuller, bankalar, sigorta şirketleri, otel ve mağazalar millileştiriliyor. Tarım alanında büyük devlet çiftlikleri kuruluyor. (Bunun bir hata olduğu sonradan anlaşılıyor: Toprak doğrudan doğruya köylülere dağıtılmadığı için köylüler devrimi aktif bir şekilde desteklemiyorlar!)

Kapitalist ülkeler, bu sosyalist devrim karşısında, İtalyan ve Fransız generallerinin yönetiminde Çek ve Romen birliklerini Macaristan'a karşı harekete geçiriyorlar. Macar Kızıl Ordusu bu müdahaleyi önlüyor. Fakat dış müdahalenin devamı; üretimin düşmesi, sabotajlar, tüketim madde eksikliği, iç irticam baskısı gibi sebepler yüzünden, 133 gün sonra, 1 Ağustos'ta, Şuralar Cumhuriyeti istifa etmek zorunda kalıyor. İki dünya savaşı arasında Horthy'nin kanlı diktatörlüğü. Sonra İkinci Dünya Savaşı. 1944 Ekiminde ateş kesiliyor. 1945 Nisan'ında faşizmin kesin yenilgisi. Yeni bir dönem başlıyor.

Türkiye açısından

LENİN BİR CANAVAR MI?

Abidin DİNO

1917 Devrimi'nin 1919'da başlayan Yeni Türkiye için anlam ve önemini biraz olsun kavramak isteyenler, Mete Tuncay'ın «Türkiyede Sol Akımlar (1908 — 1925)» adındaki araştırmasını okumalıdırlar. Bu konuda önemli bir ilk adım sayılması gereken çalışmada biraraya getirilen vesikalar sâyesinde, yıllarca kasten bilgisiz bırakılan Türk okuyucusu, Mustafa Kemal ve arkadaşlarının, birçok aydın ve emekçilerin, Ekim Devrimini nekadar sıcak duygularla karşıladıklarını görecekler, anti emperyalist kavganın iki devleti içtenlikle birbirine yaklaştırdığını anlıyacaklardır.

Burada Mete Tuncay'ın kitabını eleştirecek değilim, incelemenin bu aşaması bile birçok önyargıları allak bullak etmekte, Türkiye açısından Lenin'in büyük kişiliğini anlamaya yol açmaktadır. İlmi araştırmalar derinleştikçe, Atatürk'le Lenin'in ilgileri daha iyi anlaşılacaktır.

Tuncay'dan önce soruna değinenler konuyu dar bir açıdan değerlendirmişler, Türk — Sovyet dayanışmasını ve Lenin'in Türkiye'ye gösterdiği ilgiyi, 1919 yıllarının özel durumuna, geçici çıkarlara bağlamışlar, zor bir sürede alınmış göstermelik bir dostluk politikası olarak yorumlamak istemişlerdir.

Hele Lenin'in kişiliği, temel davranışları yıllar boyunca karartılmış, tutucu siyasi çevreler ve basın, Sovyet liderini bir korkuluk, bir canavar olarak göstermekte yarışmışlar, Üniversite çevreleri bu karanlık imgeyi gerçeklerin aydınlığına getirememişler, yada getirmekte sakınca görmüşler yıllarca. Batı'da yığınla dürüst araştırmalar, yayınlar birikirken, memleketimizde korkulu bir susuş Lenin'in anlaşılmasına engel olmuştur. Bu koşullar içinde bir talebenin Atatürk'le Lenin'i bir arada anması, elbette suç sanılacaktı; savcı, genel bir tutumun gereğini içtenlikle yerine getiriyordu: Lenin bir canavardı memleketimizde... Dünyanın kültür ve ilmi araştırma ölçülerinden bunca ayrılınca, olacağı buydu.

1908 yılında Paris. «Güzel çağ» diye anılan burjuva Paris'in en çalımlı devri. «Düveli muazzama» dünyayı paylaşma çekişmeleri içindedir.

Çarlık Rusyası'nda 1905 devrimi kanlar içinde bastırılmış, devrimcilerin kimisi ölmüş, kimisi tutuklanmış, kimisi sürülmüş, kimisi «Avrupa'ya» kaçabilmiştir. Korkulu düşlerden sonra Çarlık, geniş bir nefes almakta, emperyalist ortakları ile, Osmanlı imparatorluğunu, özellikle Anadoluyu, nasıl paylaşacağı konusunda gizli anlaşmalar yapmaktadır. Çarlıkla Fransa, bu konuda anlaşmış bulunuyor. Seine nehrinin üstünde yaldızlı III ncü Aleksandr Köprüsü, Çar'ın hediyesidir; Fransız sermayesi bu yıllarda Rusya'nın kârlı yollarını tutmuştur.

Fransa aynı zamanda birçok memleketten gelme devrimcilerin sığınağıdır. 1908 yılının başlangıcında bunlara çoğunlukla Porte d'Orleans, Parc Montsouriz, Gobelins ve Saint Michel civarında raslanır. Siyasi göçmenlere bir de Luxembourg bahçesinde, raslanır örneğin yavaş adımlı ve gururlu Jön Türkler, topuklarını şaklatarak birbirine selâm veren ateşli Polonyalılar, coşkun ve kavgacı bolşevik yada menşevik Ruslar havuzların etrafında dolaşırlar. Fakat Temmuz ayı sonunda, Meşrutiyet'in ilânı ile Türkler, borç harç, dönüş biletleri edinip, kendilerini İstanbula atacaklardır.

II nci Abdülhamid'in gizli ajanlarına artık Pariste iş kalmamıştı, ona karşılık II nci Nikola'nın adamları daha yıllarca devrimcileri kovalar görünüp, «Güzel Çağ» gecelerinin tadını çıkaracaklardır. Fransız İçişleri Bakanlığına gelince, Rus göçmenlerinin dünyayı değiştirme düşlerine «slav ruhu» taşkınlıkları gözü ile bakıyor, onlara pek aldırış etmiyordu. Anlaşılmaz kavramlar etrafında sabahlara kadar tartışan bu meteliksizlerden kime ne? Çar'ın gücünü, azametini, bir de bir avuç aydının, uçsuz bucaksız Rusyayı değiştirme heveslerini bir düşünün, olacak iş değil... Bu hayâlperestler arasında dosyası kabarık olanlardan birinin adı, Vladimir Ulyanof, Lenin.

Lenin iktidara geldikten sonra Türkiye ile iyi ilişkiler kurmuş ve ulusal kurtuluş hareketimizi desteklemiştir.

Lenin Paris'te

Paris'e geldiğinde, önce Hotel des Gobelins adında küçük otele inmiş orda bir süre yaşamıştı. Lenin evliydi, eşi Krupskaya güzel değildi ama, biraz kabarık açık renkli gözlerinden öylesine bir insan sevgisi fışkırıyordu ki, güzellikten öte bir çekicilik vardı. Konuşurken «r» ları ezen oldukça kısa boylu kocası, belki ilk bakışta dikkati çekmiyordu, fakat konuşmaya başlayınca, birbiri ardınca mantıklı ve tartışma götürmez düşünceler ortaya atıp, çekik göz kapaklarının arasından alaycı bakışı insanı sarınca, onu Paris günlerinde görenler, bir daha unutmamışlardı. Yahya Kemal, Closerie des Lilas kahvesinde Lenin'le tanıştığını anlatırdı. Lenin Paris'te dolaşabilmek için yorgun bir bisiklet edinmişti, frenleri pek tutmuyor, lastikleri ikide birde patlıyordu ama, hiçten iyi idi... Krupskaya'nın sık sık ütülediği pantalonunu kirletmemek için, paçalarını yandan çengellerle tutturuyor, bisiklete atladığı gibi Bibliotheque Nationale'e gitmek için atlı arabaların arasından süzülüp, nehrin sağ yamacına geçiyordu. Parası yetecek olursa, dönüşte Closerie Des Lilas kahvesine uğrayıp, bir satranç partisi oynadığı olurdu. Hava yağışlı olmazsa, Luxembourg bahçesinin en kuytu bir köşesinde, Medicis havuzunun dar uzun kenarında oturur, cebinde taşıdığı bir deftere yazı yazardı. Ne yazık ki bu yazılar o sırada pek az kişinin okuduğu küçük siyasi dergilerde yayınlanıyor, fazla bir yankı uyandırmıyordu.

1908 yılında, öpüşen çiftler arasında başını hiç kaldırmadan yazı yazan bu «önemsiz» adamın düşüncelerini pek az kişi paylaşıyordu, 1967 yılı sonunda, isterseniz birlikte bunları okuyalım; Lenin diyordu ki:

Mümkün olduğu kadar iri bir parçayı dişleyip koparmaya gayret etmek, aynı zamanda Avrupanın «himâyesi» altında, ona bağlı milletler arasında bağımsız ve demokratik bir hareketten ürkmek, işte Avrupa siyâsetinin iki ana kaynağı. Jön Türkler itidalli ve ölçülü olmakla övülüyorlar, yâni Türk devrimi zaafları için övülüyor, halk kitlelerini gerçekten bağımsız eyleme götürmediği için, Osmanlı imparatorluğunun doğuş halinde olan proleter mücadelesine karşı olduğu için övülüyor - aynı zamanda yağma devam etmektedir. (altını ben çiziyorum A. D) **Jön Türkler, bu siyasetin devâmını, memleketlerinin soyulmasını mümkün kıldıkları için övülüyorlar, ki bunun besbelli sonucu Türkiye'nin bölüşülmesidir.»** (Proletari N. 37 Ekim 29.1908) **«Jön Türklerin öncülüğü altında orduda devrimci hareket Türkiye'de zafere ulaşmıştır. Doğrusunu söylemek lâzımsa, bu ancak yarım, hattâ daha küçük bir zaferdir, çünkü Türkiyenin II nci Nikola'sı** (Lenin bu isim altında Abdülhamid'e çatmaktadır. A. D), **ünlü Türk anayasasını yeniden uygulamayı vaadetmekle, şimdiye dek kurtulmayı becermiştir. Fakat bir devrimde bu yarım kalan başarılar, eski rejimin bu zoraki ve acele tâvizleri, daha da geniş tâvizleri içine alan yeni iç çarpışmaların, belâların belirtisidir.»** (Proletari N. 33 Ağustos 5. 1908)

Lenin Petersburg'da ihtilâlci arkadaşları ile beraber.

Lenin, Türkiye'nin iki yüzlü sahte dostlarını yerin dibine batırıyordu: **«Çünkü, bu beyanlara ve yarı resmi basına inanılacak olunursa, yenileşmiş Türkiye'ye karşı dünyaca «sempati» duyulmaktadır, anayasacı rejimin kuvvetlenmesi ve güçlenmesi, «ölçülü» davranması övülmektedir. Bu güzel sözler, günün gerici hükümet ve gerici burjuazilerin sahte sözlerine örnektir. Çünki aslında, kendine demokrasi diyen Avrupa memleketlerinin, ve kendine ilerici, liberal, radikal diyen Avrupa burjuva partilerin hiç biri, herhangi bir şekilde Türk devrimine yardım etmek istediğine dair gerçekten bir belirti göstermemişlerdir. Tersine, hepsi başa-**

LENİN, HAYATININ SON YILLARINDA...
(Türkiye'de tanınmayan veya yanlış tanıtılan bir insan)

KRUPSKAYA
(Hayat ve mücadele arkadaşı)

Lenin 1908'de Capri'de Maxim Gorki ile beraber.

rısından KORKUYORLAR.» (Proletari N. 37 Ekim 29. 1908)

Lenin, Türkiyeye güler yüz gösterıp, gerçekte onu batırmak isteyenlerin gizli düşüncelerini şöyle açıklıyor:

«Elbette ki diplomatların sözlerine inanmak, büyük devletlerin devrimci Türkiye aleyhine birlikte yürüttükleri eylemlerini görmemek çocukluk olur.» Lenin, **«Taçlı haydutlar»** dediği Türkiye düşmanlarının, ortalığı bulandırmak, halkoyunu oyalamak için kullandıkları şaşırtmacaları anlatabilmek için, onların ağzından şunları yazıyor:

«Başlıca çözümler üzerinde anlaşmış bulunduğumuzu, yani Jön Türk devrimine karşı eyleme geçtiğimizi, Türkiye'yi parçalamak için yeni adımlar attığımızı, şu yada bu vesile ile Boğazlar anlaşmasının yeniden gözden geçirilmesini istediğimizi, Rus çar'ının özel kıtaatı ile İran devrimini bastırdığını, gerçekten önemli olan konuları gizlemek için, lütfen halk oy'unu sözde ilginç ve önemli - aman ne önemli! konularla oyalamalısınız, işimize gelen tastamam budur.»

«Konunun özü budur. işte biz, tutucu Avrupa burjuvazisinin liderleri, gerçekte bu sonuca varmak istiyoruz, ve bunu uyguluyoruz. Basında ve parlamentoda liberal safdillere gelince, onlar sorunların nasıl başladıklarını, hangi vesile ile kimin ne dediğini tartışsınlar, vakitlerini harcamakta serbesttirler.»

Lenin'in çağrısı

Lenin gerçek ilericilere seslenip, **«müttefiklerin utanç verici rolünü»** açıklamaya çağırıyor ve diyor ki:

«Büyük devletler için Balkan devletlerine «içten ilgilerini» isbat edecek tek bir yol vardır, o da onları rahat bırakmaktır, yabancı karışmalarla rahatsız etmemektir. Türk devrimini engellemekten vazgeçmektir, fakat elbetteki emekçi sınıfı, burjuvaziden böyle bir siyaset bekleyemez.»

Bu ve buna benzer birçok yazılarında Lenin, daha asrın başında bir Türk vatanseveri kadar Türkiye'nin çıkarlarını savunuyor, Rusya'ya, Fransa'ya, İngiltere'ye, Avusturya'ya, Almanya'ya İtalya'ya şiddetle çatıyordu, şu farkla ki Lenin, hiç bir Jön Türk'ün göremediği bir açıklıkla gerçek teklikeleri görüyor. ilmî sosyalizmin kurallarına uygun olarak Türk düşmanlarının içyüzünü haber veriyordu, fakat bunları Türkiye'de kim anlıyor, kim dinliyordu...

Lenin yıllar boyunca uyarma sorumluluğunu yerine getirmişti. Kısa bir yazıda belirtilemeyecek derinlemesine incelemelerle emperyalizmin mekanizmasını gözler önüne seriyor, Türkiye üzerinde duruyordu. Lenin diyordu ki: **«Dünya bir avuç mürabahacı devletle, borçlu devletler arasında bölünmüştür.»** «Rant'cı» devletler kavramını işleyen Lenin, bu mürabahadan elde edilen kârların, ticaretten elde edilen kârlardan BEŞ MİSLİ daha çok olduğunu sayılarla isbat ediyordu. Bu hesapların gerçekçiliğini, Amerikanın bugün Türkiyede uyguladığı sömürü sistemi doğrulamaktadır. 1908 de olduğu gibi, örneğin 1912 de Lenin, yeni gelişmelerin niteliğini açıkça yazıyor:

«Gazete haberlerinin bildirdiğine göre, İtalya ile Türkiye'nin temsilcileri, bir ön barış imzalamışlardır. Afrikada Türk mülklerinin ele geçirilmesi için, bir yıl önce başlayan harbi İtalya» kazandı. «Bundan böyle Trablus İtalya'nın olacaktır. Yirminci yüzyılın «uygar» bir milleti tarafından yürütülen bu tipik müstemlekeci harbin iç yüzüne bakmağa değer. Harbin sebebi nedir? İtalya için yeni piyasalar ve fetihler özleyen İtalyan sermayedar ve Kapitalistlerin aç gözlülüğüdür.» (Pravda N. 129 28.9.1912 İmza T. Lenin'in kullandığı imza şekillerinden biri.)

Bakın, daha 1916 yılında, Lenin Türkiye'de başlayacak İstiklâl harbini nasıl haber veriyor:

«Dahası, emperyalist çağda müstemleke ve yarı müstemlekeler tarafından açılacak milli harpler sadece muhtemel değil, kaçınılmaz bir nitelik taşırlar. Aşağı yukarı 1,000 milyon kişi, yada dünyanın yarısından fazlası, müstemlekelerde ya da yarı müstemlekelerde yaşıyor (Çin, Türkiye, İran.) Buralarda milli kurtuluş harpleri ya şimdiden güçlenmekte, yada büyümekte, olgunlaşmaktadırlar. (Sbornik Sotsiyal Demokrata N. 1. Ekim)

Evet Lenin, bunları 1919'dan üç yıl önce yazmıştı. Şimdi anlaşılıyormu Lenin'in Samsun'da karaya çıkan mavi gözlü Türk generalini niçin bunca dost saydığını? Bu çıkışı tâ 1908'den beri bekliyordu da ondan...

1917'de iktidara gelir gelmez Lenin, Çarlığın gizli yazışmalarını, muahedelerini yayınlatmıştı. Böylece 1908 de haber verdiği bütün gizli oyunlar, harfi harfine doğrulanmış bulundu. 2 Ocak 1967'de, YÖN Dergisinde Erol Uluben'in yayınladığı «Gizli İngiliz belgeleri» gözünüze ilişti mi? 1908'de ve sonraki gizli yazışmalar, Lenin'i tamamiyle doğruluyor. Avrupanın küçüklü büyüklü bütün devlet adamları Türkleri Anadolu'dan koğmak için geceli gündüzlü çalışırken, 1908 de Luxembourg bahçesinde oturan «önemsiz adam,» 1917 yılında ilk sosyalist devleti kuracak emperyalistlerle savaşa başlıyacaktır. Ekim devrimi başarıya ulaşmayıp, Çarlık yada bir burjuva hükümet tutunsaydı, 1919'da Türklerin hâli nice olurdu bilinmez ama muhakkak bir şey varsa, Gazi Mustafa Kemal ve arkadaşlarının, Türk'erin Sovyet Ekim devrimini kardeşçe bir sevinçle karşıladıklarıdır.

Mete Tuncay'ın kitabı, yorumları bakımından bu etkeni yeterince hesaba katmadığı için, o yıllardaki tepkileri değerlendirmekte yanılmalara düşüyor. kimi devrimcinin tutumunu anlamakta yetersizlikler gösteriyor. 1967 yılı sonunda, emperyalizmle çatışmamız yeni ve daha bilinçli bir aşamaya girerken, Lenin'i ve 50 nci yılını kutlayan kötü gün dostlarımızı selâmlamayı bir borç biliriz. Türk dostu Lenin'den aktardığım satırları okuyar her Türk, bunu bir nâmus borcu bilir.

DIŞ YORUM

Yemen Darbesi Barışa Doğru Bir Adımdır

Hüseyin BAŞ

Arap — İsrail çatışmasıyla en yüksek gerilim düzeyine ulaşan Ortadoğu, savaş sonrası ortamı içinde yine her an yeni olaylara gebe durumdadır.

Kasım'ın ilk haftası biterken Yemen'de bir grup, Sovyet Devrimi'nin *50. yıl şenliklerine katılmak* üzere Moskova'ya gitmekte olan Mareşal Sallal'ı devirerek yönetime elkoymuştur. Bu grubun içinde kabile şefleri, Kahire sürgününden Sana'ya yeni dönen genç subaylar, iç savaşın sona ermesine taraftar olan ılımlı Cumhuriyetçi liderler ve ordunun bazı eski şefleri vardır.

Moskova yolunda iktidardan uzaklaştırılan Sallal'ın durumunu Pekin'de bulunduğu bir sırada devrilen Nkrumah'ın durumu ile kıyaslamak mümkün değildir. Nkrumah'ın emperyalist güçlerin entrika ve düzenleriyle iktidardan düşürülmesine karşılık, Sallal, ayağı yere basan, gerçekçi bir politikaya inatla karşı koyduğu için iktidardan uzaklaştırılmıştır. Gerçi Mareşal darbeden iki gün önce Kahire'de yaptığı bir basın toplantısında **«Yemen Cumhuriyeti'nin bekası üstüne temellendirmek»** şartıyla Suudi Arabistan ile anlaşmaya hazır olduğunu söyliyerek uzun süredir karşı durduğu bu politikaya katıldığını bildirmişti. Ancak, son anda yapılan bu dönüş onu kurtarmaya yetmemiştir. Zira Sallal Yemen'de onurlu bir barışın gerekliliğine inanan ve bu yönde temasların yapılmasına karar veren Hartum Arap Zirvesi Konferansı'na açıkça cephe aldığından bu yana, içte olduğu gibi dışta da bütün desteklerini kaybetmiş, barışın tek engeli olarak görünmeye başlamıştır.

Esasen, darbenin kansız olması, başta Birleşik Arap Cumhuriyeti olmak üzere Yemen'le doğrudan doğruya ilgili bulunan Arap ülkelerinin yeni hükümeti tezelden tanımaları, yukarıdaki yargıları fazlasıyla doğrulamaktadır. Böylece, bu düşüncelerden hareket ederek Sallal'ın büyük Arap — İsrail çatışmasından sonra Nâsır'ın izlediği «savaş sonrası» politikasına ayak uydurmayı başaramaması olduğunu söylemek mümkündür.

Başkan Nâsır'ın savaş sonrası koşullarının gerçekçi bir biçimde değerlendirilmesi üstüne temellendirilen «savaş sonrası politikası»nın en önde gelen ögelerinden biri, ilk aşamada, mümkün olduğu kadar törpüleyerek içte ve dışta duruma hâkim olmaktı. Savaş sonrası politikası, böylece bir yandan Arap dünyası bünyesindeki çatışmaları barış yoluyla ve onurlu bir biçimde çözüme bağlamayı hedef alırken, öbür yandan ve buna bağlı olarak Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni köstekleyici ipoteklerden kurtarmayı, bu yolla da onun ortak müstevli karşısına daha etkin bir güçle çıkmasını sağlamayı öngörüyordu.

Nâsır'ın çabaları

Ne var ki, Nâsır'ın Arap dünyası bünyesindeki çatışmaların barışçı yollarla çözümlenmesine yönelen çabalarına ve bu yolda izlediği gerçekçi politikaya savaş sonrası şartlarının getirdiği bir zorunluluk olarak bakmamak lâzımdır. Başkan Nâsır'ın bu yönde her zaman çabaları olmuştur. Irak'ta iç savaşın onurlu bir biçimde çözümü, Suriye — Irak petrol anlaşmazlığının halli bu politikanın başarılı örnekleri arasındadır. Bununla birlikte, savaş sonrası şartlarının temelleri ilk kez 1965 Ağustos'unda Cidde'de Nâsır ile Faysal arasında atılan barışın sürecini hızlandırdığı bir gerçektir. Cidde'de varılan anlaşma, Yemen'de 1962'den bu yana sürüp giden kanlı iç savaşa son verecek onurlu bir çözümün temel ilkelerini saptamıştı. Ancak, Suudi Arabistan'ın gerçek ve sürekli bir çözümü Yemen'de bulunan Mısır kuvvetlerinin çekilmesi önceliğine bağlaması, Cumhuriyetçiler safında patlak veren görüş ayrılıkları, Cidde'de varılan anlaşmaların uygulanmasını engellemişti.

Yemen için ikinci barış teşebbüsü, yine Cidde antlaşması ruhuna uygun olarak geçen Ağustosta Hartum Arap Zirve Konferansı'nda yapıldı. Konferansta alınan kararlar, bu kez, savaş sonrası şartları açısından bakıldığında her iki taraf için de uygun bir çözümdü. Hartum çözümü, Nâsır'ın savaş sonrası politikasının temel ilkeleriyle uyuşuyordu.

Yemen olaylarında en büyük rolü oynayan Birleşik Arap *Cumhuriyeti Başkanı Nâsır, Yemen'li mücahitlerle...*

Nâsır böylece bir yandan Yemen'deki Mısır kuvvetlerini geri çekip onlarla Süveyş bölgesindeki kuvvetlerini takviye etme tasarısını gerçekleştirirken öbür yandan Mısır hazinesini, karşılamakta her gün biraz daha güçlük çektiği hatırı sayılır bir yükten kurtarmış oluyordu. Öte yandan, anlaşma, başta Suudi Arabistan olmak üzere Libya, Küveyt gibi tarafsız ya da gerici Arap ülkelerinin İsrail karşısında, belli ölçülerle de olsa ortak bir politika izlemelerini sağlıyor, bunun yanı sıra son savaşta hayli sarsılan Mısır ekonomisini yeniden ayağa kaldırmak için gerekli olan yardım imkânlarını da getiriyordu.

Barışa yöneliş

Mareşal Sallal, Nâsır'ın bütün çabalarına rağmen Hartum kararlarına bir basın toplantısı yaparak şiddetle karşı koymuştur. Mareşal'e göre Yemen barışı ile ilgili Mısır—Suudi Arabistan bildirisi Yemen'in içişlerine müdahaleden başka birşey değildi.

Oysa, Sallal'ın başta Nâsır olmak üzere bütün bir Arap dünyası koalisyonu tarafından alınan kararlara cephe almasının hiçbir ağırlığı olamazdı. Öte yandan Sallal'ın düşüncelerinin Sana'da bile bütünüyle tasvip gördüğünü söylemek mümkün değildi. Mısır tarafından da desteklenen güçlü bir muhalefet, barıştan yanaydı.

Yemen'de gerekliliği iyice ortaya çıkan bir barışa engel olarak görülen Sallal'ın işbaşından bu derece kolaylıkla uzaklaştırılmış olmasının en önde gelen nedenlerinden biri de budur.

Sallal'ın devrilmesiyle ortadan kalkan engel Yemen'de barışa yol açacak mıdır? Yemen barışı Nâsır'ın ilerici tezleri çizgisinde mi gelişecektir?

İki soruyu da olumlu cevaplamak mümkündür, kanısındayız. Aden'deki son gelişmeler, İngilizlerin türlü düzenleri, zengin Güney Arabistan'ın ileride alacağı statü hakkında yeterli bir fikir edinilmesini engellememektedir.

Ulusal Kurtuluş Cephesi (NLF) ile İşgal Edilmiş Güney Yemen Kurtuluş Cephesi (FLOSY) arasındaki anlaşmazlığa rağmen, gelecekteki ilerici ve sosyalist Güney Arabistan'ın mutlaka gerçekleşeceğinden kimsenin şüphesi yoktur.

Yemen'de Sallal engelini berta-

raf ederek barışa yönelen darbe, bu yönde ilk aşamadır.

İngiltere

• Batmayan güneş imparatorluğunun sahibi kim?

Cumhurbaşkanı Sunay'ın İngiltere'ye yaptığı seyahatte ekonomik yardım sağlamak için yaptığı temaslar, Türkiye'de bütün dikkatleri İngiliz ekonomisinin son durumuna çekmiştir.

İngiliz ekonomisi üzerinde yapılan incelemeler, bir zamanlar «Batmayan Güneş İmparatorluğu» olarak adlandırılan Britanya İmparatorluğu'nun bugün ekonomik bakımdan bağımsızlığını yitirdiğini ve İngiliz adalarının gerçek sahibinin Amerika olduğunu ortaya koymaktadır.

Nitekim, İngiliz Çelik İşçileri Dergisi AEU'nun Eylül 1967 tarihli sayısında **«İngiltere'ye kim sahip?»** başlığı altında aynen şunlar yazılmıştır:

«Amerika, hâlen bu ülkede 1600 şirketi kontrolü altında bulundurmakta ve bu şirketlerin toplam sermayeleri 1.900 milyon sterline baliğ olmaktadır. Bu rakam on yıl öncesinden üç buçuk kere daha fazla olup, İngiltere'nin tüm sanayi değerlerinin %7'sini teşkil etmektedir. Halen bu şirketler tüm sanayi ürünü satışlarının %10'unu ellerinde bulundurmaktadır ve her yedi İngiliz işçisinden biri bu Amerikan kontrollü şirketlerde çalışmaktadır.

Bu yıl, bir milyar dolarlık yeni bir sermaye yatırımı beklenmektedir ki bu rakam 1964'de 637 milyon dolardı. Amerikan yatırımı Batı Almanya'ya yapılan yatırımın iki misli, Fransa'ya yapılan yatırımın üç misli tutarındadır. İngiltere hâlâ Avrupa'ya yapılan Amerikan yatırımlarının ağırlık merkezini teşkil etmektedir. Amerikan yatırımları, daha çok hızla genişleyen ve teknik bakımından ilerlemiş sanayilere teksif edilmiştir. Hemen hemen İngiltere'nin petrol rafine ve petrol dağıtım organlarının yarısı Esso, Regent ve Mobil adlı Amerikan şirketlerinin kontrolü altındadır. İngiltere'nin ilâç sanayiinin %55'i Amerikan sermayesinin kontrolü altındadır. Amerikan sermayesi matbaa, makine sanayii, tarım makine sanayii, asansör sanayii, ayakkabı sanayii, maden makineleri sanayii ve büro eşya sanayii gibi önemli sanayilerde önemli pay sahibidir. İngiliz daktilo makine imalât şirketi olan (İmperial Typewriter Company) şirketi geçen yıl Litton firması tarafından satın alınmıştır. Amerika elektronik sanayiinde de kontrolünü genişletmektedir

Her ne kadar, İngiltere'de 1600 Amerikan sanayi firması mevcutsa da, sermaye yatırımı dev Amerikan şirketleri tarafından kontrol altında tutulmaktadır. General Motors, Standart Oil ve Ford'un İngiltere'deki Amerikan yatırımlarının %40'ını ellerinde tuttukları bilinmektedir. Batı Almanya ve Fransa'da olduğu gibi. Amerikan firmaları 1961 - 64 arasında İngiliz şirketlerinin her bir sterlin kazancının %51'ini çekip almışlardır. 1957 - 63 arasında, bu şirketler satışlarının %80 arttırmışlar ve tüm İngiltere'nin sabit sermayesinin %19'unu teşkil etmişlerdir. 1963'de İngiliz firmalarından %56 fazla kâr sağlamışlardır.

İngiltere'ye yapılan Amerikan yatırımları şu sakıncaları taşımaktadır:

1 — Bu yatırımlar İngiltere'de araştırma ve kalkınmayı köstekle-mektedir.

2 — Eğer Amerika'da ciddi işsizlik sorunu varsa Amerikan firmaları, hattâ Amerikan hükümeti öncelikle kendi sanayilerini, örneğin İngiltere'den oto ithalini keserek himaye edecektir.

3 — Bu sanayilerin kontrolü Amerika'nın çıkarları yararına işliyecek ve İngiltere'nin çıkarları daima ikinci plânda kalacaktır.

4 — Yabancı yatırımcılar İngiltere'ye yatırım yaptıkça, İngiltere'nin ödeme dengesini iki bakımdan tehlikeye atmaktadırlar: Sermaye ihracı İngiltere'nin ödeme dengesinde daimi olarak kök salacaktır ve İngiltere'nin ihraçlarını baltalıyacaktır.

5 — Bu ülkenin ekonomik bağımsızlığı tedricen yok olacaktır.

6 — Yabancı firmalar faaliyetlerini daha çok merkezileştirecekler ve ekonomik plânlamayı daha çok baltalama eğilimine girecekerdir.

7 — Bu sanayilerin kaynaklarımıza olan baskısı gittikçe artacak ve özellikle kalifiye işgücümüze olan baskısı artacaktır.

Böylece, içerdeki fiyatlar etkilenecek ve uluslararası rekabet durumumuz zayıflayacaktır.

Gördüğümüz gibi, iddialar korku vericidir. Diğer taraftan, hükümete halen mevcut ödeme dengemizin karşılaştığı sorunlara yardımcı olmak amacı ile yabancı yatırımların teşvik edilmesi için baskı yapılmakta olduğu gibi, İngiliz firmalarının himayesi için de baskı yapılmaktadır. 1964 ve 1966 ekonomik buhranlar sırasında, hükümet uluslararası firmaları bu ülkede sınai yatırımları yapmağa teşvik etmiştir. Hükümet hâlâ Amerikan firmalarının yeni yatırımlar yapmasını istemektedir. Bununla beraber, bu konu etrafındaki tartışmalar devam etmekte ve ödeme dengemiz düzelmekte olduğundan bu konunun yeniden gözden geçirilmesi faydalı olacaktır.»

Devrilen Yemen Devlet Başkanı Sallal, bir törende...

YUNAN HANEDANI KRALIN DÜĞÜNÜNDE
(Şimdi de cuntaya cümbüş hazırlanıyor)

Atina Mektubu

Amerika ve saray darbe hazırlıyor

CIA'nın desteğiyle 21 Nisan sabahı erken saatlerde Atina'da harekete geçerek 16 tankla yönetimi ele geçiren Albay Papadopulos, Tuğgeneral Patakos ve Albay Makarezos'tan kurulu Cunta son günlerini yaşamaktadır.

Bilindiği gibi, İDEA adlı bir gizli teşkilât, 28 Mayıs seçimlerinden sonra solcu iktidarı bertaraf etmek üzere Kral'ın da onayı ile PERİKLES Plânı adında bir plân hazırlamış, ancak mevcut cunta öncelik alarak darbeyi seçimlerden önce gerçekleştirmiş bulunuyordu.

Ancak, üçlü cunta ile CIA arasındaki köprüler bugün tamamen atılmıştır. Amerika'nın itirazlarına rağmen ERE Partisi'ne ve onun lideri Kanellopulos'a cephe alan üçlü cuntanın karşısında şimdi Amerika ve Saray vardır...

Ancak aile toplantılarında söz konusu edilebilecek basit sorunları ele alarak ülkeyi yöneteceğini sanan Cunta'nın sekiz aylık süre içinde doğru dürüst bir düşüncesi olmadığı gibi, artık hiçbir dostu kalmadığı da anlaşılmıştır.

Dış dünya ile bütün bağlantılarını yitiren Yunanistan'da tam bir terör havası hüküm sürmektedir. Ardı kesilmeyen ihbarlar sürdürülürken gerekçesiz tutuklamalar ve yargılamalar sonucunda hapishaneleri dolduranların sayısı her geçen gün biraz daha artmaktadır. Ağustos başında diktatörlük yetkileriyle donatılan Devlet Bakanı Papadopulos, tek başına buyruk hareket etmektedir.

Aspida Dâvası ile deşifre olan cumhuriyetçi subayların çoğunlukta olduğu 140 subayın emeklilik işlemleri tamamlanmış, daha 250 subayın emekliye sevkedilmeleri için fırsat kollanmağa başanmıştır.

Amerika gezisi sırasında «Cunta benim hükümetim değidir» diyen 24 yaşındaki Kral Konstantin, Cunta'yı devirebilecek her kuruluş ile işbirliği yapma eğiliminde olduğunu davranışları ile göstermiştir... Son Amerika gezisi sırasında Konstantin, ünlü cuntanın devrilmesi için yardım istemiştir. Çıkarlarının garantisini Kral'ın iş başında kalmasında gören Amerika'nın plânı şöyledir:

«Yunanistan'da sol ve güçlü bir muhalefet vardır. 21 Nisan darbesinden sonra tabelâların indirilmesi ve bir kısmının tutuklanması ile solcuların kökü kurutulamamıştır. Üstelik, Cunta'nın anlamsız baskılarına, kararlarına ve yarattığı teröre rağmen ne bir solcu kuruluş, ne de işçiler herhangi bir reaksiyon göstermişlerdir. Herkes yönetimin istediği biçimde davranmakta, hiç kimse konuşmamaktadır. Bu sessizlik korkunç bir direnmenin belirtisidir... Direnme, halkın cuntayı bertaraf etmesi ve sosyalist bir yönetim kurmasıyla sonuçlanabilir. Bunu önlemek için yapılacak iş, cuntayı devirerek yerine Saray'a bağlı, kısa zamanda seçimlere gidebilecek yeni bir askerî yönetim kurmaktır.»

Nitekim Le Figaro gazetesi'nde Hür Yunanlılarla bir dizi röportaj yapan Roger Massip'in gözlemleri de, Amerika'nın endişesini doğrulamaktadır. Massip röportajın sonunda şu yargıya varmaktadır:

«Halkın desteğini alan silâhlı bir hareketin ortaya çıkması ve Yunanistan'ın yeni iktidar sahiplerini temizlemesi yabancı ülkelerde beklenmektedir.»

Yunanistan'daki son gelişmeler de, Le Figaro yazarının yargısının ve Amerika'nın endişesinin doğru olduğunu göstermektedir.

Ancak, üçlü cuntanın, Saray - Amerika darbe teşebbüsünden önce davranarak Kral'ı ekarte etmeye kalkışması da ihtimal dahilindedir. Bu ihtimal gerçekleştiği takdirde Yunanistan'ın bir iç savaşa sürüklenmesi kaçınılmaz hale gelecektir.

Bir iç savaş ise, netice itibarıyla, Amerika için açık davetiye olacaktır.

Hazırlayan Aşık İHSANÎ

BAŞLARKEN

Hep düşünürdüm. Neden halkın gören gözü, işiten kulağı, söyliyen dili olan ve her dediği gerçeğin ta kendisi ve herkesin tek tek anladığı halk şairleriyle gerçek mânada ilgilenen bir tek gazete ve dergi yok diye.

Haydi diyelim ki, bugüne kadar gelmiş geçmiş, halkın tepesine kara kazan gibi çöken hükümetleri dilliyen gazete ve dergiler, halk şairleriyle ilgilenip uyarmak istemiyorlar. Çünkü onlar biliyorlar ki, halk şairi uyanırsa halkını da uyarır ve halk da uyanırsa rahata geçer, ve o zaman da onların rahatı kaçar. İşte onun için onlar halkın şairiyle ilgilenmek istemezler.

Ya öteki halktan yanayım diyen gazeteler, dergiler? Onlar bu konuda ne düşünüyorlar? Acaba gidip konuyu desem mi? Demesem mi? Desem ilgilenirler mi? Yoksa o biçim gazeteler gibi kulak ardı mı yaparlar kuşkusu içindeydim.

Fakat geçen gün kuşkuyu bir yana iteliyerek «Olursa olur suyu, olmazsa hamur suyu» hesabı, konuyu gidip ANT'ın ortasında, sahibi Doğan Özgüden'in yüzüne karşı açtım. Özgüden'in cevabı hedefini bulan kurşun gibi tok oldu: «Hay hay İhsanî arkadaş, yerimiz dar ama göynümüz geniş. Buyurun, her hafta sizden birini misafir etmekle gurur duyarız. Yalnız halk şairleri ANT'ın yabancısı olabilirler. Bunu önlemek için de senin onlara yol gösterip ANT'ın yanık bağrının bir köşesinde yer yatak hazırlaman şartıyla.» deyip kesti.

Kısacası Türk halk şiirine bir canlılık getireceğine inandığım bu vazifeyi severek üzerime aldım. Ve işte ilk olarak da Âşık Hüseyin Çırakman'ı dilinden tutuyor, onu münasip bir şekilde ürkütmeden ANT'ın bağrına basıyorum.

Çorum'un Sungurlu ilçesinin Körkü köyünde 36 sene önce doğan Âşık Hüseyin Çırakman, bayat gül-bülbül edebiyatına tekmeyi vuranlardan biridir. Ama Çırakman baştan aşağı acı bir hayat yaşamı içindedir. Halen elindeki eski bir sazdan ve 6 çocuk anası bir karısından başka tek şeyi yoktur.

Çırakman'ın işi gücü dert alıp satmaktır. Son günlerde Ankara'nın toplumcu avukatlarından Rauf Çapan ona dost elini uzatmasaydı belki de Çırakman dert de alıp satamıyacaktı. Dinliyelim bakalım köylü Çırakman bize ne diyor.

Arazi az, hem de kıraç
Ne olur bizim halimiz
Çoluk çocuk karnımız aç
Ne olur bizim halimiz

Sefalet tuttu yakayı
Fazla yok, satak buğdayı
Kime diyek emmi dayı
Ne olur bizim halimiz

Kış bastırdı yakacak yok
Sırtımıza takacak yok
Bu dertlere bakacak yok
Ne olur bizim halimiz

Abidin Dino'nun Başarısı

● Ünlü sanatçımızın Paris'te sergilediği tablolar, kendisinin sanat gelişiminde beklenmedik bir aşama olarak nitelendiriliyor. Sergi, sanat dünyasında yılın en önemli olaylarından biri olarak Fransa'da geniş yankı yarattı.

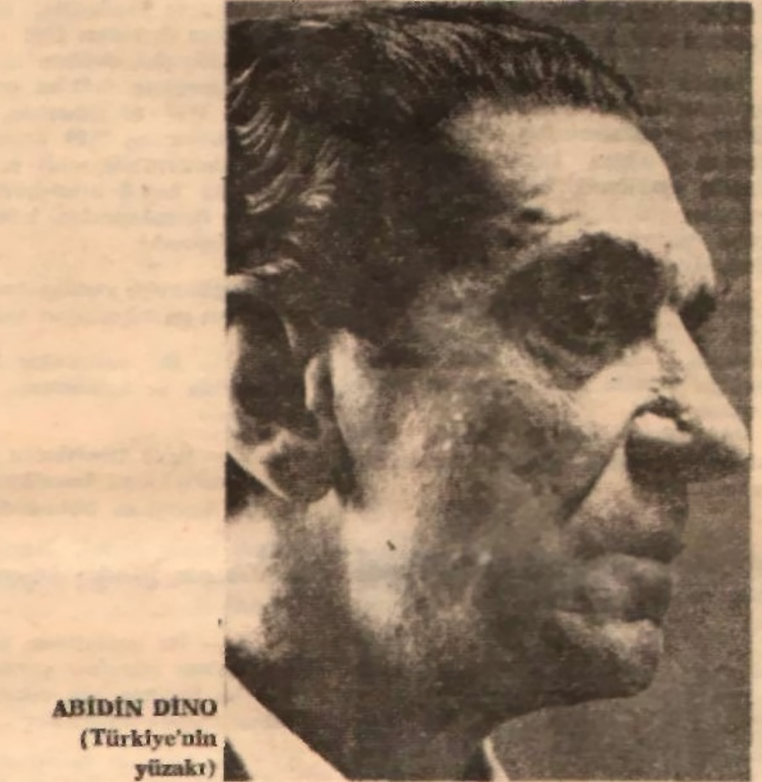
Dünyaca tanınmış Türk sanatçısı Abidin Dino'nun Paris'te açmış olduğu son sergi, bu yıl sanat dünyasının en önemli olaylarından biri olarak Fransa'da geniş yankı yapmıştır. Bu konuda Fransız basınında çeşitli tanıtma yazıları ve eleştiriler yer almış, sergilediği tabloların Abidin Dino'nun sanat hayatında büyük bir aşama olduğu üzerinde hemen hemen bütün eleştiriciler görüş birliğine varmıştır.

3 Kasım tarihli Le Monde'da yayınlanan yazıda, Abidin Dino'nun sergisi hakkında şöyle denilmektedir:

«Bizi soyutun eşiğinde, heyecanı boyutlarını aşan edebi yöreler halindeki peyzajlarına alıştırmış olan bu incelik sahibi sanatçı, tuhaf bir grafik ve figüratif ifadeye dönüyor. Bu görüntüler, bir ayrıntının örtülmesiyle labirent halinde bir çizgiye dönüşebilecek olan bu büzülmüş acaip kişiler, sanatçıya ikj bileşik saplantı tarafından dikte edilmektedir: Acıdan ayrılmağa başlıyan ameliyatların saplantısı ve (başta Vietnam) dünyanın bazı yerlerindeki dramların bilincine varmış 1967 insanının saplantısı...

30 kadar şaşırtıcı fırça çalışmasıyla, uluslararası sorunlara da ilgisiz kalmayan iyileşme dönemindeki bir hastanın büyük saplantıları gözümüzün önünde canlanıyor: Bunlar yaşanmış çağdaş, gündelik ıstırabın sorunları; Goya ve Guernica'dan beri pek az esin kaynağı olmuş bir tema yada tepkidir.

Ama, Abidin'in durumunda «uslûp» alanında acıma belirtileriyle başka bir etken işin içine girer: «Hercynien» kıvrılmalarla çalışılmış bu kişilerden bazıları önünde «siyah kalem»in hayali Türk ve dünya müzelerinin en olağanüstü imgelerini birleştiren Fatihin Al-

ABİDİN DİNO (Türkiye'nin yüzakı)

KARAYEL

Şimdi yazacağım bir trajedidir. *Romantik üslûp ile başlamalıyım:*

Güz rüzgârlarının kopardığı bu yaprakları, karayel önüne katmış götürüyor. Fakat bunlar düştükleri yerde çürümeyecek, beraberlerinde götürdükleri tohumlarla yeniden yeşerip, çoğalıp büyük bir orman olacaklardır.

Fikir ölmez ve öldürülemez. Onların götürdükleri tohumlar, vatanseverlik bilinci ile yüklü ve Türkiye'nin aydınlık yarınlarını hazırlayan bilim özleridir.

★

Yazar Behzat Ay'ı anlatacağım. İlk Öğretim Müfettişi Behzat Ay...

Karayel, onu da önüne kattı götürüyor: Müfettişliğini aldılar, Erzincan'ın sapa bir köyünde ilkokul öğretmenliğine tâyin ettiler.

Siirt'e ilk geldiğim gün tanışmıştık, başarılı bir müfettiş olduğunu herkes söylüyor, çevresi onu seviyordu... Daha çok gençti, en verimli çağında onu bu kırıklığa uğratış, yolunu kesiş nedendi?

Okuyan, yazan bir müfettiş olması, suçlanmasına değil, kutlanmasına sebep olmalı idi...

Son yıllarda yeri değiştirilen birçok öğretmen gibi, bizim Behzat Ay'ın da çok önemli bir kabahati olsa gerek: Sordum kendisine, işte anlattıkları:

Bir gün iki müfettiş geliyor, kendine aşağıdaki soruları soruyorlar:

1— İmece, Yön, Varlık dergilerindeki yazılarınızda köylümüzün ifade edilemiyecek kadar perişan olduğunu,

2— Buraya gelen ziyaretçilere, köylü sefalet içinde, can, mal güvenliği kalmamıştır, dediğiniz,

3— Öğretmenle ebenin maaşını kıyaslıyarak, öğretmenlerin hakkı veril-

Abidin Dino'nun Paris'te sergilediği tablolardan biri.

bümü yaratıcısının mistik baroku düşünülür. «Afyon içensi» ve burada sunulan küçük tablolar serisini görünüz. Karışık kişiler, egosantrik kişiler ve özellikle bir çubukla açık havaya bağlanmış yeraltı sığınaklarında çöreklenmiş Vietnam'lılar: anımsanan acının siyasal protestosunun ve kültürel bağların birleşmesi, Abidin'in gelişiminde bugün beklenmedik bir aşama meydana getiriyor.»

Öte yandan, Lettres Françaises'in 7 Kasım tarihli sayısında da Raoul - Jean Moulin, Abidin Dino'nun tablolarını şöyle eleştirmişitir:

«Abidin'in yeni yapıtları bize uzun ve acılı bir hastalığın sonunda geldi. Yapıtların hepsi, sanatçıyı sanatsal bakışının içinde, gençliğinin doğaüstü görüntülerini bir çırpıda silkip atacak derecede bütün varlığıyla sarsan bir kâbusun izlerini taşımaktadır.

Renkler, maddeler silinip gitmişler, ışık — aynı zamanda çizgi ve taşıdığı desenin mutlaka ışığı — sönmüş ya da daha çok görünmez olmuş; çizginin eğrilerini ve ruhsal ritmlerini sürdürebileceği yankı alanı sadece tualin dokusudur artık...

Sanatçı için öncelikle söz konusu olan, korkularından, bunalımın fetişlerinin büyüsünden kurtulmaktı. Bu ise cerrahi bir operasyondan çok, işkence araçlarıyla karşı karşıya kalan yaratıkların ihtilaçlarının dışlanmasına yol açıyor. Fırça, eliptik, yalın, sürekli, tek ve yeknesak bir çizgiyle onları çırpınışlarının en yüksek düzeyinde kesin bir belginlikle yakalar. Kendi üstüne kapanmış ve düğümlenmiş figürleri, kökünden koparılıp uçurumun derinliklerinde durmamacasına kaybolup duran figürler izler. Daha sonra, acının bu yalnızlığından kaçıp kurtulmak, dış olaylar, mesafe ve zamandan bile yararlanarak, ne yolla olursa olsun, yeniden dünyada yerini almak çabası söz konusudur sanatçı için. İşte o zaman sanatçıya özgü doğaüstü görüntülerin üstünde yabancı varlıkların belirdiğini farkederiz: Üreyen urların biçimlerinde Ortadoğu, Birleşik Devletler yada Vietnam savaşıyla ilgiyi seçeriz.

Böylece iç tema ile dış tema çaprazlanıp ayrılıyor, her biri aynı itici güçle, yaralayıcı, eziyet edici, öldürücü olan her şeyi açıklamak zorunluğu ile harekete geçiyor.

Biçimindeki tüm tutkulara ve gazaplara tamamiyle hükmetmekle Abidin, geçirdiği deneyin tutkusal çizilişine ulaşıyor: kişisel çerçevesi içinde sıkıca hudutlandırılmış oysa olayların zorlanması ile dünyanın «diapozon'unda yaşanmış bir serüven...»

En iyi Türk şairi Dağlarca

Amerika'daki «International Poetry Forum - Uluslararası Şiir Forumu»nun düzenlediği «Türkiye'de En İyi Şair» yarışmasını Fazıl Hüsnü Dağlarca kazanmıştır.

Forum, Türkiye'de yaşayan en iyi şairi seçmek üzere Yaşar Nabi Nayır, Prof. Suud Kemal Yetkin, Memet Fuat, Prof. Fahir İz ve Vedat Günyol'dan bir jüri kurmuş ve bu jüri Dağlarca'yı seçmiştir.

«En iyi Türk Şairi» seçilen Dağlarca'ya Forum tarafından on bin liralık ödül verilecek, ayrıca kitapları İngilizceye çevrilerek Amerika'da basılacaktır.

Jüri kararını resmen açıkladıktan sonra Dağlarca önümüzdeki aylarda Amerika'ya gidecektir.

memiştir, şeklinde konuştuğunuz, köylüden emekçi diye bahsettiğiniz,

4— Dışardan ilkokulu bitirme sınavlarına girenler için, okumadılarsa bu suç kendilerinde değil, gelmiş geçmiş hükümetlerindir, dediğiniz,

5— Ülkemizin geri kalmış bir ülke olduğunu ve bu durumun bu gidişle düzeltilemiyeceğini söylediğiniz,

6— İmece, Varlık dergileriyle Köy Öğretmenine Mektuplar, Bir Lokma Ekmek adlı kitapları öğretmenlere salık verdiğiniz,

7— İşçi Partisi sempatizanı olduğunuz, TİP'in programını beğendiğiniz, 1970'de TİP'in mutlaka iktidara geleceğini söylediğiniz iddia edilmektedir. İddiaları cevaplandırınız.

Doğrusu bu soruları eleştirmek bile yersiz... Okuyan anlar da ötesine bile geçer.

Yazar Müfettiş Behzat Ay'ın bu tahkikat dosyasına kendi kitabı Dor Ali'yi de ekleyip vermişler Siirt İl İdare Kuruluna, ama almışlar cevabı: İdare Kurulu Muhakemeye lüzum görmemiş, Danıştay İkinci Dairesi de İlköğretim Müfettişi Yazar Behzat Ay'ın suçsuzluğunu oy birliği ile onaylamış...

Türkiye'de hâkimler vardır, bunlar cesur, şanlı ve büyüktürler. Kendi serüvenlerimiz de, hâkimlerimize olan inanç ve güvencimizi pekleştirdi. Ama bu yetmiyor, hepimiz bu hâkimler gibi düşünemiyoruz, düşünemediğimiz için de Behzat Ay, Behzat Ay'lar, dallarından kopan yapraklar, karayelin önünde sürüklenip gidiyor...

Şadi ALKILIÇ

KÖYLÜ İŞTE BÖYLE DÜŞÜNÜYOR

Fatsa'da yayımlanan Türkiye'nin tek köy gazetesi «İLERİ KÖY», köylülerin yurt ve dünya sorunları hakkındaki bilgilerini ve bunlar karşısındaki görüşlerini tesbit etmek üzere sık sık anketler düzenlemektedir.

İLERİ KÖY'ün son olarak «Sosyal Adalet» ve «Türk - Amerikan İlişkileri» konularında düzenlediği iki anketi, bir çok gerçeklere ışık tutacağına inandığımız için aynen sütunlarımıza alıyoruz.

Din ticareti

Ramazan yaklaşıyor. Babıâli'nin bazı solcu ve mason gazeteleri hazırlık yapıyorlar. Senenin 11 ayında dine, mukaddesata ve vicdanlara kudurmuşcasına saldıran gazeteler ne hazırlıyor, biliyor musunuz? Ramazan sayfası hazırlıyorlar...

Sağcı gözüken bir gazete vardır ki, sermayedarları arasında yahudi ve ermeni milyonerler vardır. Diğer bir sağcı (!) gazetenin sahipleri ise bir ara diğer bir basın sahasında da lora'yı ticaret için iğrenç ve müstehcen resimli başka bir gazete çıkarmaktan geri kalmamışlardır.

Müslümanlar gözlerini açsınlar. Aksi takdirde onlar bunun oyuncağı olmaktan kurtulamazlar.

M. Şevket EYGİ
(Bugün - 6.11.1967)

Amerika

İleri Köy gazetesi köylülere rastgele sordu. «Türk Amerikan dostluğu hakkında ne düşünüyorsunuz. İlişkilerimiz Türkiye açısından faydalı mı, Amerikaları seviyor musunuz?» Bu konuda hiçbir şey bilmedikleri sanılan köylüler meğer dopdoluymuşlar. Çoğu şikâyetçi çıktı. Hep kerli ferli adamlar konuşacak değil ya biraz da kasketliler, kara lâstikliler konuşsun...

MUSTAFA DÖREK (Yukarı ardıç köyünden, okur yazar değil) — Amerikanın Türkiye'de olmasını istemiyorum. Ne işi var. Para ellerinde. Kadınlarımız yanlarında ... Gözümünen gördüm Samsun'da böyük böyük binalarda oturuyorlar. Bizim köyde Amerika'dan memnun olan yoktur.

SÜLEYMAN KÜÇÜKSÖZEN (Tahtabaş köyünden, ilkokul 3'ten) — Doğru görmüyorum. İçimizde bulunuşundan memnun değilim. Bize zararlı, sen o kadarını yaz, gerisini karıştırma.

MUHARREM ACISUDAN (Akkaya'dan okur yazar) — Ben ne bileyim. Köylüyüm, Amerikalılarla ne işim olur benim.

D. MEHMET YENİTAŞ (Yassıtaş köyünden ilkokul mezunu) — Zararlı kardeşim zararlı. Ben İzmir Fuarı'na gittiğim zaman gördüm, kendi askerlerinin yaptığı aşırılık yüzünden zararlı buldum. Kendi askerleri suç işlediği zaman cezalandırılmıyor, bizimkileri yaptığı zaman...

HALİL DEMİRTAŞ (...zla köyünden. İlkokul mezunu) — Türk - Amerikan dostluğunu *iyi gördüğüm yok*. Türk sınırlarından içeri girdiği tarihten beri. Bizi sömüren, bu hale indiren bunların tesiri. Amerikalıların tesiri altında kalmışız. Bu çok uzun konu. Üzerinde iyici düşünüp yazsam daha iyi olurdu ya.

DURSUN METİN (İnönü K.den. İlkokul 3'ten ayrılma) — Dost biliriz emme Kıbrıs dâvasında, Arap dâvasında şeyleri destekledi. Alış verişe gelince onunla yapıyoruz. Harp yapmaya gelince Yunanı tutuyor. Bence faydalı değil Amerika.

MEHMET ŞİMŞEK (Eski köyden. Okuma yazma bilmiyor) — Kim memnun da ben memnun olayım? Canım vaziyeti görmüyor musun? Niye bana soruyorsun daha?

DURSUN SARIKAYA (Korucuk K.'den Öğretmenler Lokalinde ocakcı) — Nesini seveyim Amerikanın, Gâvur daha. Düşman daha...

EROL SARIHAN (Beyceli'den. İlkokul mezunu) — Türkle Amerikan dost değil birbirine düşmandır aslında. Amerika, yılanların kurbağayı emmeleri gibi almış ağzına Türkiye'yi boyuna sömürüyor.

HİLMİ KAYA (Kılıçlı Köyü) — Amerikayı sevmiyorum. Türkiyede bulunmaları kötü, gâvurlar memleketine gitsinler.

MUSTAFA CİĞERCİ (Danışman köyü) — Ne işi var Amerikanın burada, Karı-kıza tecavüzler yapıyorlar. Gitsinler memleketine.

ŞEVKİ TOPÇU (Bozdoğan Köyü) — Amerika bizim için iyi birşey düşünmüyor. Eğer *bizim için iyi bir şey* düşünseydi Kıbrısı çoktan halletmiştik.

Sosyal Adalet

27 Mayıs Devriminden sonra okumuşlarımız şapkalarını önlerine koydular ve bundan sonra ne yapalım da halk kurtulsun diye azıcık düşündüler. O günden beri en çok kullanılan sözlerden biri Sosyal Adalet.

Köylülerden önümüze gelene soralım dedik. Sosyal Adalet ne demektir? Verdikleri karşılıkları olduğu gibi yayınlıyoruz.

AHMET TÜRKMEN (Demirci köyünden) — *Adaleti tatbik etmek.*

CEMAL SOYDAN (Yassıtaş köyünden) — Ben ne bilirim kardeşim. Hiçbir bilgim yok ki. Sosyal Adalet iyi bir insan demektir.

HAMDİ ÖZCAN (Sağlık memuru) — Hürriyet demektir.

HÜSNÜ ASLAN (Söken köyünden) — *Ne cevap vereyim* ben sana şimdi. Bir şey diyemem ki...

ALÂADDİN ÇELEBİ (Ünyenin Keş köyünden) — Bana göre Sosyal Adalet bütün milletin hakkının verilmesi. Hak yerine gelmesi lâzım.

RECEP BOZ (Dağgüvezi köyünden) — Ne gibi. Benim bundan birşey anladığım yok. Şimdi sen söylüyorsun ben duyuyorum.

MESUT TİKEN (Çatak köyünden) — Ben onu bilemem kardeşim bilemem. Ben tahsilli birisi değilim ki.

HALİL KESKİN (Eski köyden) — Valla bizim tahsilimiz yok. Ben bunları radyoda, her şeyde işitiyorum emme ne ki.

ALİ ÖZTÜRK (Eski köyden) — Sosyal ne demek bi kere. Mini etek mi demek açık saçıklık mı demek besbelli. Adalet demek onun zaten mânası yok.

MEHMEN CAN (Kılavuz Ömer muhtarı) — Âdil bir idare, Halkın kazanç seviyelerinin eşit olabilmesi. Herkes kazancının, emeğinin karşılığını alabilmesi, gücü yettiğince.

FERHAT AĞIRMAN (Beyceli köyünden) — Bilmiyorum ama çok önemli olsa gerek. Öğrenmek lâzım. Bilmemek ayıp *değil öğrenmemek* ayıp.

AHMET KAYNAR (Yassıtaş muhtarı) — Memleketin dürüst ve kalkınma üzerine çalışan bir millet anlıyorum.

MEVLÜT BOSTANCI (Yassıtaş köyünden) — Sosyal Adalet vatandaşın eşit haklara sahip olmasına diyorum.

KEMAL KILIÇ (Yalıköyden) — Ne anlıyacağım... Ben kominis miyim ki bileceğim. 34 yaşındayım Anayasa, babayasa okumamışım.

SALİH TİKEN (Eskisayaca muhtarı) — Gelse iyi ya onun da geleceği yok.

haftanın karikatürü

TÜRK HEYETİ ÜYELERİ BAĞDAT HAVA ALANINDA...

Tehlikeli Gazoz

Gazoz, politika hayatında en tehlikeli bir sözdür. Atatürk 30 Ağustos zaferinde Yunanlıları denize döküp Gazi ünvanını kazanınınca rakipleri onu çekemez olmuşlardı. Maalesef İttihatçı'ların en ileri gelenlerinden bazıları bu husumete katılmışlardır. «Gazi Paşa» denilmeğe başlanan Atatürk'e aralarındaki toplantılarda «Gazoz Paşa» dedikleri İzmir suikastı tahkikatında meydana çıkmıştı.

O sırada derin bir infial uyandıran bu istihza sanıklar için hayırlı olmamıştı.

Son zamanlarda aynı kelime bu sefer başka bir istikamette, fakat yine siyasi mânada solcular tarafından Amerikan düşmanlığı için kullanılmıştır. Sebep, Amerikan gazozu *Coca Cola*'nın Türkiye'de yapılmağa başlamasıdır.

(7.11.1967 - S. Havadis)
ORHAN ŞEYFİ ORHON

A N T * Haftalık Dergi * Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN * Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN * Bu sayıda Sorumlu Müdür: YAŞAR UÇAR * Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN * İdare yeri: EBUSUUD CADDESİ, TAN HANI, No: 98-302, SİRKECİ - İSTANBUL * Telefon: 27 81 09 * Posta Kutusu 934 SİRKECİ - İSTANBUL * Ankara Temsilciliği - Tel: 13 40 20 *

Dizgi ve Baskı: VATAN MATBAASI * Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM - Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 * İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara Cad. 34 İSTANBUL, Tel: 27 89 49 * Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira Üç Aylık 15 Lira * İlân: Santimi 25 Lira; yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir * Tek sütun üzerine 5 Santiklim kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir...